

SVERIGES EKONOMI

Statistiskt perspektiv

Ur innehållet:

Bred uppgång i tjänsteexporten sid 5

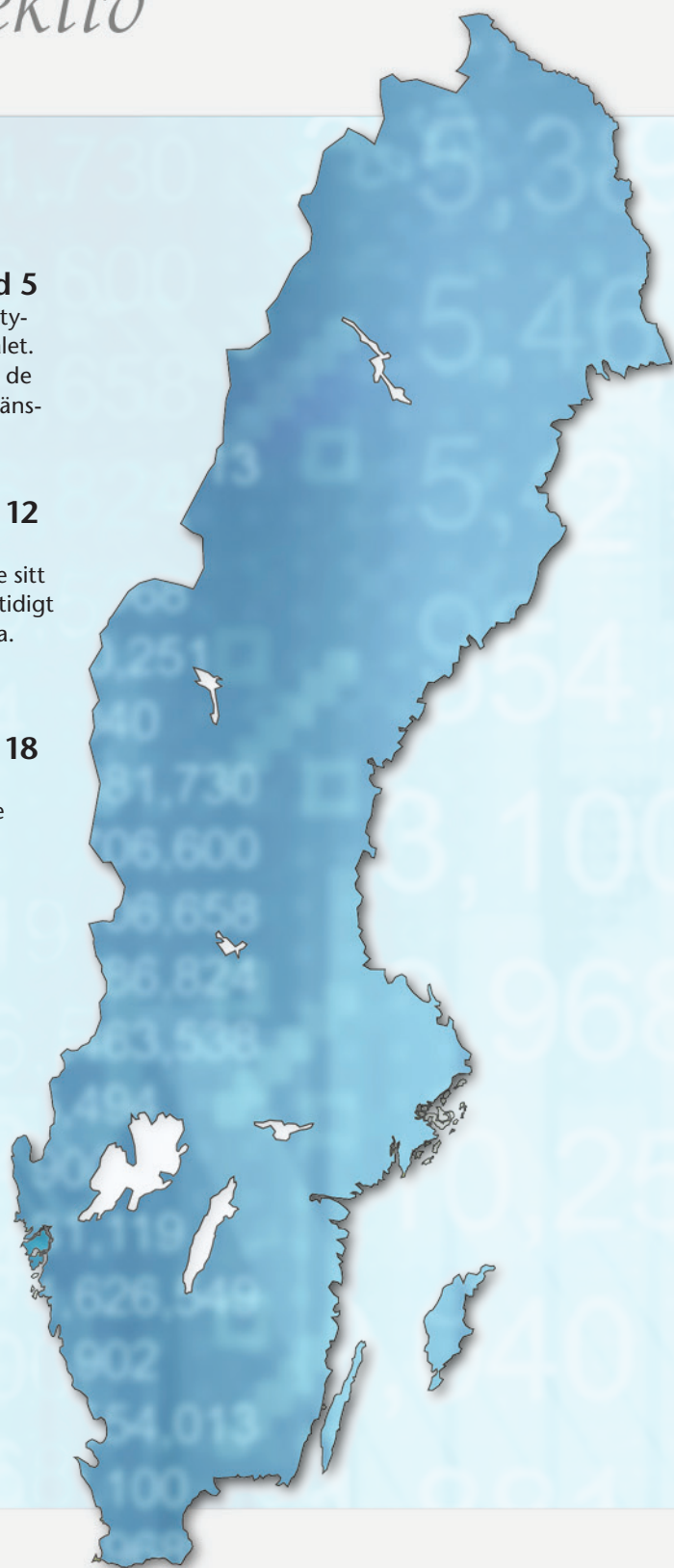
En stark uppgång för exporten av tjänster stod för en betydande del av den ekonomiska utvecklingen andra kvartalet. Tjänsteexporten har ökat i betydelse för svensk ekonomi de senaste åren, och även i industriföretagen har andelen tjänsteexport ökat något.

Lyft för produktionen i industrin..... sid 12

Produktionen i näringslivet ökade andra kvartalet. Den främsta orsaken var att industrin lyfte rejält och noterade sitt enskilt starkaste kvartal sedan första kvartalet 2011. Samtidigt fortsatte uppgången för bygg- och tjänsteproducenterna.

Allt mer tjänsteinnehåll i konsumtionen sid 18

Hushållens sparbeteende och konsumtionsmönster har förändrats sedan 80-talet, där trenden går mot ett större tjänsteinnehåll i konsumtionen.

Innehåll

Sammanfattning	3
Internationell utblick.....	4
Export och import	5
Hushållens konsumtion.....	8
Investeringar	10
Näringsliv	12
Arbetsmarknad.....	15
Konsumtionens utveckling	18
Sparandet i olika inkomstgrupper.....	23
Summary	26

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se/scb-indikatorer/

Sammanfattning

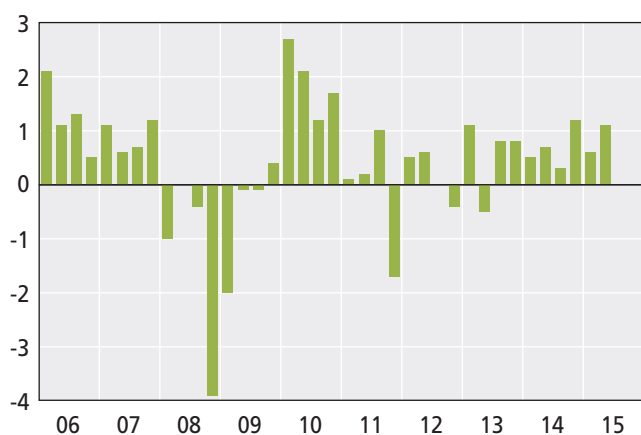
Svensk ekonomi växte snabbare

Sveriges BNP-tillväxt tilltog andra kvartalet. Det var i första hand bygginvesteringar och en ökad tjänsteexport som bidrog starkt. Hushållskonsumtionen var återigen förhållandevis dämpad, där bland annat inköp av bilar inte ökade lika mycket som tidigare. Samtidigt minskade importen, där framförallt varuimporten sjönk.

BNP steg med 1,1 procent andra kvartalet säsongrensat. Första kvartalet föll ut något svagare men sammantaget visade första halvåret 2015 en god utveckling, där tillväxten var något över det historiska genomsnittet.

Bruttonationalprodukten (BNP)

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

En stark uppgång för exporten av tjänster bidrog till att utrikeshandeln svarade för en betydande del av den ekonomiska utvecklingen andra kvartalet. Tjänsteexporten har ökat i betydelse för svensk ekonomi de senaste åren, och även i industriföretagen har andelen tjänsteexport ökat något. Varuexporten minskade svagt andra kvartalet och har fortfarande tillgodo att uppvisa tecken på en bestående uppgång.

Hushållskonsumtionen var en av de viktigaste drivkrafterna bakom BNP-tillväxten under 2013 och 2014. Hittills i år har konsumtionen fortsatt att öka, men i en måttligare takt och bidraget till BNP har också varit mindre betydande än åren innan. De senaste årens höga sparande visar att hushållen har ytterligare konsumtionsutrymme.

De fasta bruttoinvesteringarna har utvecklats starkt de senaste två åren, vilket i hög utsträckning sammanfaller med uppsvinget för bostadsinvesteringarna. Andra kvartalet dämpades ökningstakten för bostadsinvesteringarna något och övriga byggnader och anläggningar tog över som främsta drivkraft. En stark ökning av beviljade bygglov indikerar en fortsatt god aktivitet för påbörjade nybyggnationer i närtid.

Försörjningsbalansens bidrag till den säsongrensade BNP-tillväxten, andra kvartalet 2015

Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Andra kvartalet steg produktionen i näringslivet. Den främsta orsaken var att industrin lyfte rejält och noterade sitt enskilt starkaste kvartal sedan första kvartalet 2011. Samtidigt fortsatte uppgången för bygg- och tjänsteproducenterna.

Den relativt höga tillväxten i ekonomin gav inte avtryck på arbetsmarknaden och såväl sysselsättning som arbetade timmar uppvisade endast små förändringar andra kvartalet.

Detta nummer av Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv innehåller även två temaartiklar. I den första analyseras hur hushållens sparande och konsumtionsmönster har förändrats sedan 80-talet, där trenden går mot ett större tjänsteinnehåll i konsumtionen. I den andra artikeln studeras hushållens sparande inom olika inkomstgrupper.

Svagare internationell konjunktur

Den försvagning av världskonjunkturen som syntes i början av året fortsatte under andra kvartalet då den globala tillväxten dämpades ytterligare. Inbromsningen i tillväxtekonomierna fortsatte och euroområdet hade fortsatt svårt att lyfta. Den främsta ljuspunkten var den amerikanska ekonomin där tillväxttakten ökade.

Euroområdet står och stampar

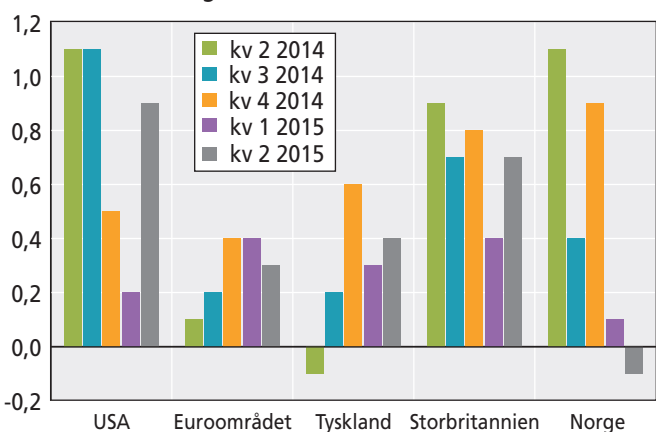
Återhämtningen i euroområdet har svårt att ta fart och tillväxten var under andra kvartalet fortsatt dämpad. Den största ekonomin, Tyskland, har under det senaste året tappat sin roll som draglok och haft en tillväxt som varit lägre eller i linje med genomsnittet. Detta var fallet även andra kvartalet då Tysklands ekonomi växte i samma takt som euroområdets. Den franska ekonomin fortsätter att utvecklas svagt och efter första kvartalets uppsving bromsade den franska ekonomin in igen och redovisade nolltillväxt.

De stora ekonomierna i Sydeuropa ser däremot ut att vara på väg åt rätt håll. Spanien har haft en positiv trend sedan ett par år tillbaka och denna fortsatte under andra kvartalet då tillväxten stegrades ytterligare. Italien tog sig under första kvartalet ur sin långvariga recession och andra kvartalet ökade BNP på nytt. Tillväxten är förvisso dämpad men att den italienska ekonomin växer två kvartal i rad har inte skett på över fyra år, och i kombination med stigande förtroendeindikatorer pekar detta mot att Italien är på väg ut ur sin ökenvandring.

Bland EU-länderna utanför euroområdet är Storbritannien den överlägset största ekonomin och har med sin relativt starka tillväxt varit den främsta orsaken till att EU som helhet gått bättre än euroområdet de senaste åren. Efter en dämpning första kvartalet ökade tillväxten igen andra kvartalet och den brittiska återhämtningen ser ut att fortsätta.

BNP-tillväxt

Procentuell förändring från föregående kvartal, säsongrensade värden

Källa: OECD

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Sjunkande BNP i Norge

I Norden stack Sverige ut med den klart starkaste tillväxten andra kvartalet. Det andra glädjetecknet var att Finland lyckades ta sig upp ur recessionen och uppvisade positiv tillväxt för första gången på ett år. Huvudförklaringen till detta var dock att importen minskade vilket knappast kan ses som något styrkebesked. Ett par positiva tecken för den finländska ekonomin är att de senaste årens investeringsnedgång har bromsats upp under 2015 och att exporten har vänt svagt uppåt. Hushållskonsumtionen fortsätter dock att gå knackigt. Efter en hygglig ökning första kvartalet så sjönk hushållens konsumtion återigen andra kvartalet.

I Danmark mattades tillväxten av andra kvartalet på grund av svag export och minskad hushållskonsumtion. Förtroendeindikatorerna pekar dock mot att det rör sig om en tillfällig svacka. Hushållen är på fortsatt gott humör och nu syns även tecken på att stämningen i näringslivet är på väg upp då inköpschefsindex i augusti steg till den högsta nivån sedan april 2012.

I Norge sjönk BNP andra kvartalet. Fallet berodde på oljenäringsen som precis som första kvartalet minskade såväl produktion som investeringar. Fastlands-BNP fortsatte att växa men den oljerelaterade avmattningen börjar spilla över på andra branscher och tillväxten på fastlandet har bromsats in under 2015. Arbetslösheten har ökat avsevärt det senaste året men det har ännu inte gett någon märkbar effekt på hushållskonsumtionen som andra kvartalet fortsatte att växa. Konsumentförtroendet har dock fallit brant.

Väntat uppsving i USA

I USA stegrades tillväxten som väntat andra kvartalet efter första kvartalets dämpning. Första kvartalet reviderades dessutom upp från en nedgång till en svag uppgång. Den främsta anledningen till andra kvartalets förbättring var att varuexporten vände uppåt. Då importens tillväxt samtidigt dämpades så växlade utrikeshandelns bidrag till BNP-tillväxten från starkt negativt till svagt positivt. En annan viktig orsak till uppsvinget var att hushållskonsumtionen tog ny fart.

I takt med att den amerikanska ekonomin återhämtats så har förväntningarna ökat på att centralbanken Federal Reserve ska höja styrräntan efter nästan sju år med nollränta. Vid mötet i september valde dock Federal Reserve att återigen lämna räntan oförändrad och motiverade det främst med ökad osäkerhet om den globala konjunkturutvecklingen.

Fortsatt inbromsning i tillväxtländerna

Inbromsningen som skett i tillväxtekonomierna de senaste åren fortsätter och visar för närvarande inga tecken på att avta. I Asien har tillväxten dämpats i flera länder vilket till

stor del beror på försvagningen i Kina. Andra kvartalet steg visserligen Kinas tillväxt något men osäkerheterna om den fortsatta utvecklingen har tilltagit. Ett tecken på detta är att centralbanken under året har sänkt räntan upprepade gånger och i augusti dessutom genomförde flera devalveringar av valutan. Devalveringarna bidrog ytterligare till den finansiella oro som uppstod i Kina under sommaren som lett till börsnedgångar världen över och satt press nedåt på de globala råvarupriserna.

Den region som går sämst är Latinamerika där BNP-tillväxten saktat in betydligt. Det gäller i synnerhet Brasilien som är inne i en recession som ser ut att fördjupas allt mer. Utöver inhemska faktorer så sätter de sjunkande råvarupriserna press på landets ekonomi och förtroendeindikatorerna visar att stämningen bland såväl hushåll som företag är rekordlåg.

Kontaktperson: Thomas Bjurenvall, 08-506 945 74

Export och import

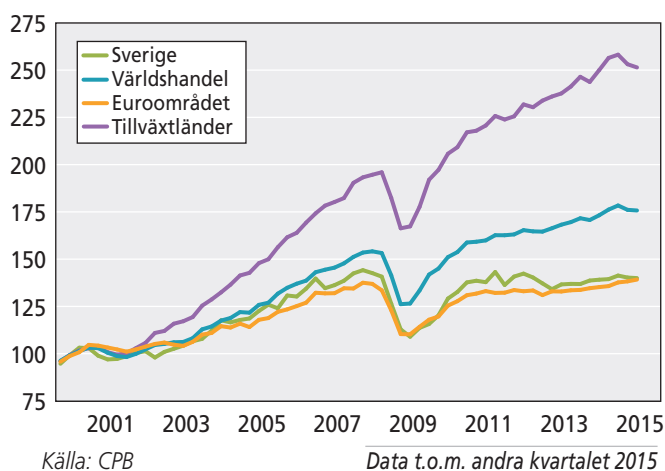
Stark tjänsteexport drog upp

En kraftig uppgång för exporten av tjänster bidrog till att utrikeshandeln svarade för en betydande del av BNP-tillväxten andra kvartalet. Varuexporten utvecklades dock svagt och har fortfarande tillgodo att uppvisa tecken på en bestående uppgång. Samtidigt minskade importen något, där framförallt varuimporten sjönk. Tjänsteexporten har ökat i betydelse för svensk ekonomi de senaste åren, och även i industriföretagen har andelen tjänsteexport ökat något.

Aktiviteten i världshandeln har dämpats under första halvåret. Efter en kraftig nedgång under första kvartalet minskade den samlade varuexporten i världen med 0,2 procent andra kvartalet i säsongrensade tal. Minskningar i handelsvolymerna mellan länder kan indikera en dämpning i ekonomin, och bestående nedgångar i världshandeln speglas historiskt även av minskningar i den globala industriproduktionen.

Global varuexport

Säsongrensad volymindex 2000=100

Nedgången under första halvåret speglar dock i första hand den svagare ekonomiska utvecklingen för många tillväxtländer. Minskade handelsvolymerna i bland annat Asien och Ryssland tynger, medan de mer tjänsteintensiva ekonomierna i Europa uppvisade en svag uppgång i takt med den

trevande återhämtningen på europeiska kontinenten. Den svenska varuexporten minskade svagt andra kvartalet, med en nedgång på 0,2 procent från kvartalet innan.

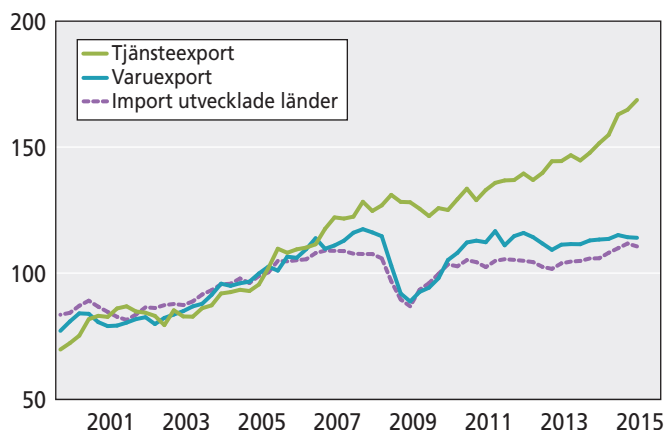
Mer tjänsteinnehåll i exporten

Samtidigt som utrikeshandeln med varor utvecklas svagt både i Sverige och internationellt, har tjänsteexporten gått betydligt starkare under de senaste åren. Exporten av tjänster steg med 2,4 procent från första till andra kvartalet, vilket är betydligt snabbare än utvecklingen kvartalet innan, men ungefär samma tillväxttakt som under 2014. Uppgången för tjänsteexporten har varit mycket stark under de senaste sex kvartalen, där den genomsnittliga kvartalstillväxten har varit 2,6 procent, vilket motsvarar en uppgång på knappt 11 procent uppräknat i årstakt. Tjänsteexporten har gradvis ökat i betydelse och ungefär 30 procent av den svenska exporten består numera av tjänster, vilket är en ökning på 10 procentenheter under de senaste femton åren.

Samtidigt har varuexporten, efter flera år med stagnation, fortfarande inte uppvisat tecken på något bestående uppsving mer än något enstaka kvartal. Den något starkare ökningstakten i slutet på 2014 har övergått till svag nedgång två kvartal i rad. Det vittnar om att en fortsatt svag efterfrågan från omvärlden har en återhållande effekt på utvecklingen. Sedan återhämtningen från finanskrisen följer svensk varuexport en liknande trend som importutvecklingen från utvecklade industriländer som är mottagare för majoriteten av de svenska exportvarorna. På grund av den svagare utvecklingen för varuexporten har exportuppgången totalt sett varit dämpad under första halvåret.

Export av varor respektive tjänster i Sverige samt import utvecklade länder

Säsongrensad volymindex 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna och CPB

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Importen minskade

Samtidigt som den samlade exporten pekar svagt uppåt har importen, som ökade mycket starkt under 2014, fallit tillbaka under första halvåret. Nedgången första kvartalet berodde till stor del på att de kraftiga variationerna i FoU-importen påverkade tjänsteimporten. Andra kvartalet var det dock främst varuimporten som vände ner, tyngd av en lägre import av råolja. Den kraftigt positiva nettoeffekten från utrikeshandeln på den säsongrensade BNP-utvecklingen andra kvartalet bestod också till hälften av minskad import, medan den ökade tjänsteexporten stod för den andra hälften.

Svensk utrikeshandel

Säsongrensad volymindex 2007=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

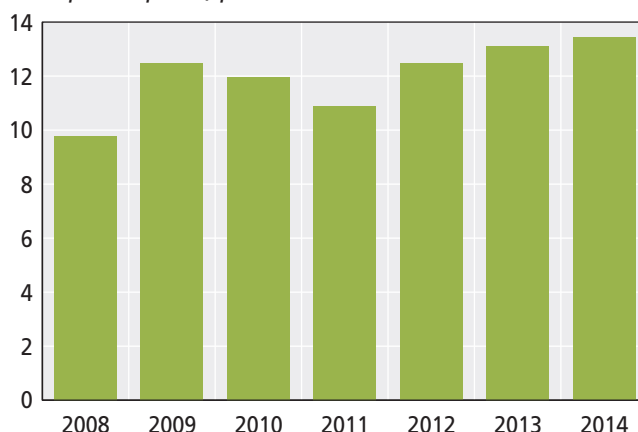
Uppgång i tillverkningsindustrin påverkar även tjänstehandeln

Den starka uppgången för tjänsteexporten beror dock inte enbart på att tjänsteproducerande företag exporterar mer. Uppgångarna inom flera tjänsteprodukter kan även kopplas till att industriföretagen har blivit mer tjänsteintensiva. Eftersom tjänstehandeln i NR redovisas på vilka produkter företagen exporterar, bidrar företag inom både varuproducerande och tjänsteproducerande branscher till tjänsteexporten totalt.

I NR, och utrikeshandelsstatistiken med varor och tjänster, görs ingen redovisning av export och import av tjänster utifrån bransch. En bearbetning av SCB:s momsstatistik tyder dock på att industriföretagens samlade tjänsteexport i nuläget står för drygt en fjärdedel av tjänsteexporten totalt. En växande andel av industriföretagens samlade export består också av tjänster och under 2014 uppgick den till knappt 14 procent. Andelen tjänsteexport har också ökat svagt under de senaste tre åren.

Andelen tjänsteexport inom industriföretag

Löpande priser, procent

Källa: Omsättningsstatistiken och egna beräkningar

Data t.o.m. 2014

Förbättrat exportnetto drog upp BNP i årstakt

Andra kvartalet steg både exporten av varor och tjänster jämfört med samma kvartal året innan. Även här framgår det tydligt att det är exporten av tjänster som driver utvecklingen för närvarande med en bred uppgång på 11,8 procent, jämfört med samma kvartal året innan. Kraftiga uppgångar inom både datakonsulter och FoU bidrog starkt till uppgången inom tjänsteexporten. Men även bidraget från resevalutan, utländska besökares konsumtion i Sverige, fortsatte att vara betydande. Under motsvarande period steg varuexporten endast med 1,4 procent, där en fortsatt god utveckling för exporten av maskiner och läkemedel bidrog till uppgången, medan även motorfordon vände upp efter ett svagt 2014.

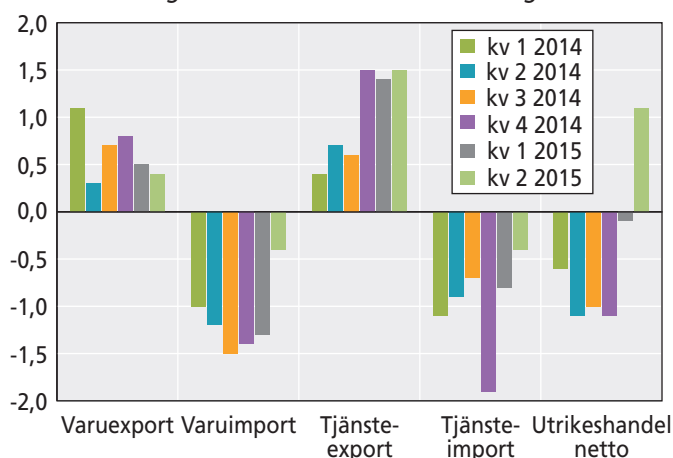
Den dämpade uppgången för varuimporten andra kvartalet var främst på grund av att de kraftiga ökningarna inom råoljeimporten de föregående tre kvartalen har börjat klinga av. Importökningar inom fordonsindustrin påverkade dock uppåt. Tjänsteimporten drogs framförallt upp av ökningarna inom FoU och datakonsulter, medan effekten från resevalutan, utländska besökares konsumtion i Sverige, dämpades även här.

Det samlade nettobidraget från utrikeshandeln, stod för ungefär en tredjedel av BNP-tillväxten i årstakt andra kvartalet. Det var första kvartalet på nästan två år där nettoeffekten från utrikeshandeln har varit positiv. Det klart största bidraget kom från den starka tjänsteexporten, som var ungefär i paritet med de två föregående kvartalen, medan bidraget

från varuexporten dämpades. Den största förändringen under de senaste kvartalen har dock varit att den svagare ökningstakten för importen, som räknas som en avdragspost till BNP, höll tillbaka nettoeffekten från utrikeshandeln på BNP-tillväxten i betydligt mindre grad än tidigare.

Bidrag i procentenheter till förändring i BNP

Förändring från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

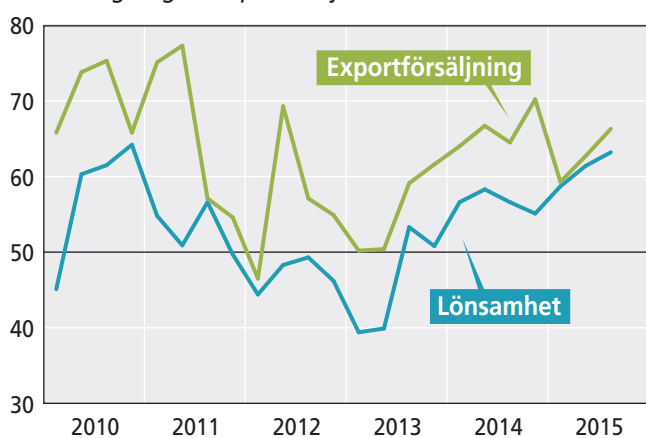
Data för andra kvartalet 2015

Exportcheferna positiva trots dämpning i Asien

Tendensundersökningar för exportutvecklingen speglar en relativt positiv bild av det rådande marknadsläget för svensk export. Exportcheferna är något mer positiva i bedömningen av exportförsäljningen tredje kvartalet än vad de var andra kvartalet. Även utfallet för lönsamheten fortsatte att förbättras och ligger klart över genomsnittet för de senaste åtta åren. Lönsamheten stöds troligtvis också av att den svenska kronan ligger kvar på en lägre nivå enligt det handelsvägda valutaindexet KIX.

Exportchefsindex

Diffusionsindex. Nulägesbedömning. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

Källa: SCB/Business Sweden

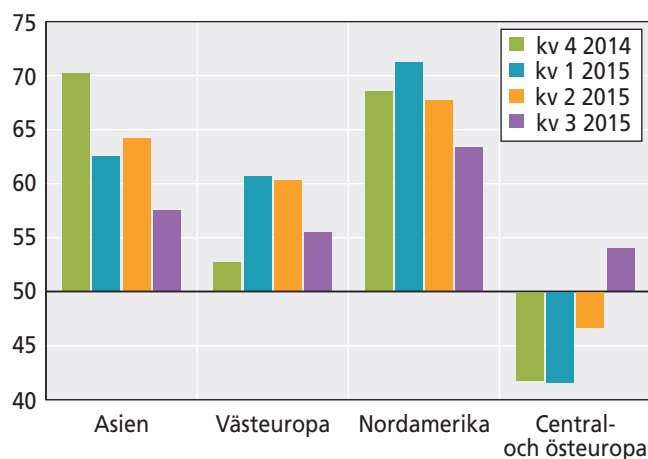
Data t.o.m. tredje kvartalet 2015

Samtidigt som bedömningarna om marknadsläget stärktes i den senaste undersökningen som genomfördes i mitten av augusti är företagen mer försiktiga om framtidsutsikterna på tre månaders sikt. Den framåtblickande prognosindikatorn befann sig visserligen väl över 50-strecket vilket indikerar att fler tror på tillväxt än tvärtom, men är på en väsentligt lägre nivå än nulägesbedömningen.

Det beror bland annat på att osäkerheten kring i utvecklingen i Kina och andra tillväxtländer tilltog under sommarmånaderna. Det återspeglas i att framförallt storföretagen tar höjd för en dämpning för efterfrågeutvecklingen på exportmarknaderna i Asien och Västeuropa, medan en klar övervikt av företagen tror på en fortsatt positiv utveckling för Nordamerika.

Exportchefsindex

Diffusionsindex. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

Källa: SCB/Business Sweden

Data t.o.m. tredje kvartalet 2015

Kontaktperson: Magnus Saltveit, 08-506 949 84

Hushållens konsumtion

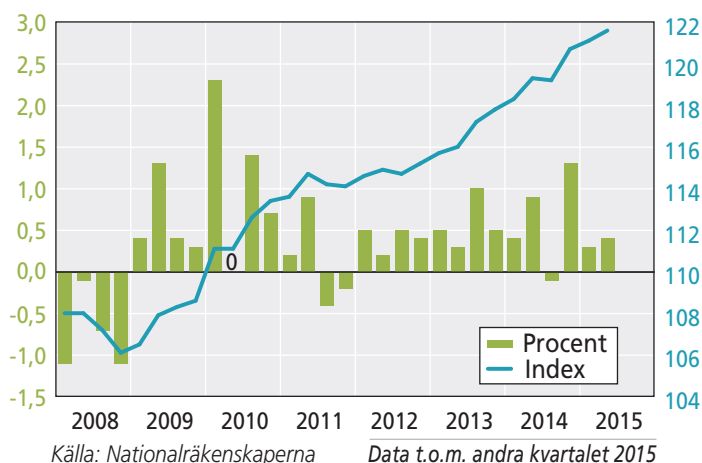
Dämpad uppgång för hushållskonsumtionen

Hushållskonsumtionen var en av de viktigaste drivkrafterna bakom BNP-tillväxten under 2013 och 2014. Hittills i år har konsumtionen fortsatt att öka, men i en måttligare takt och bidraget till BNP har också varit mindre betydande än åren innan. Hushållen fortsatte att lägga mer pengar på möbler och inredning och detta kvartal steg även klädinköpen relativt mycket. Samtidigt mattades den tidigare så höga ökningstakten för bilinköpen något. De senaste årens höga sparande visar att hushållen har ytterligare konsumtionsutrymme.

Hittills under 2015 har konsumtionen fortsatt att växa, men uppgången har skett i en något måttligare takt än åren innan. Andra kvartalet steg konsumtionsutgifterna med 0,4 procent, säsongrensat och jämfört med första kvartalet och bidrog med en knapp femtedel till BNP-tillväxten.

Hushållens konsumtionsutgifter

Procentuell förändring från föregående kvartal samt index 2005=100. Säsongrensat kvartalsvärden

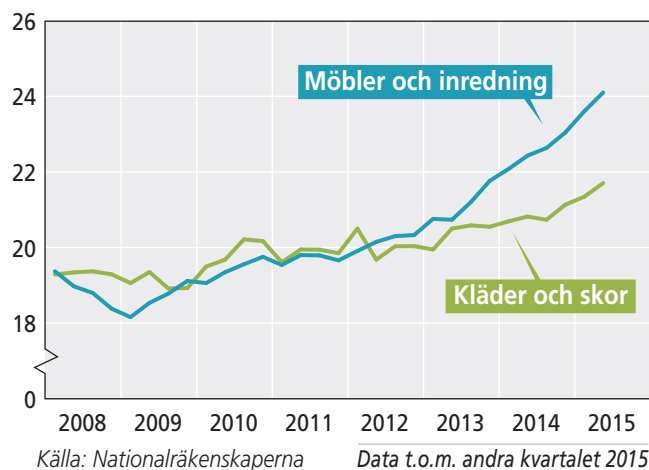

Fortsatt stark inredningstrend

Konsumtionen av möbler och husgeråd stod för den högsta tillväxten mellan första och andra kvartalet, då dessa inköp ökade med 2,1 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Det är tydligt att hushållens intresse för möbler och inredning har ökat de senaste åren; dessa utgifter har stigit i princip varje kvartal sedan början av 2012. Förra året var det, näst efter bilinköpen, den konsumtionstyp som ökade allra mest. Av de totala konsumtionsutgifterna lade hushållen 5,3 procent på dessa utgifter under andra kvartalet. Handeln av möbler och inredning växer starkt både i fysiska butiker och på internet och enligt E-barometern¹, är det framför allt kvinnor som står för dessa inköp, åtminstone inredningsköpen via internet.

Konsumtion av kläder och möbler

Säsongrensat värden, fasta priser, ref.år 2014, mkr

Uppsving för klädhandeln

Även kläd- och skoinköpen ökade relativt kraftigt andra kvartalet. Klädkonsumtionen ökade med 1,7 procent och var därmed det som näst efter möbler och inredning ökade mest jämfört med första kvartalet. De senaste åren har den totala konsumtionen av kläder och skor visat positiv tillväxt de flesta kvartal, men det har varit relativt försiktiga ökning- ar. Efter finanskrisen har klädinköpen haft en något svagare tillväxt än den totala konsumtionsutvecklingen, vilket tyder på att andelen som läggs på dessa inköp har minskat relativt annan konsumtion. Det finns dock en risk att utvecklingen är något underskattad då all klädhandel via internet inte kommer med i dessa siffror. Många av de stora, välkända internetföretagen som säljer kläder är hemmahörande i utlandet och konsumtionen hamnar då under svensk konsumtion i utlandet och inte i kategorin kläder och skor. Kläder är det klart vanligaste utlandsköpet som hushållen gör via internet, visar E-barometern. Även om denna konsumtion är relativt vanlig bland vissa grupper handlar det förmodligen endast om små volymer jämfört med den totala klädkonsumtionen.

Störst bidrag kom från boende och fritid

Trots att det var inköpen av möbler och kläder som visade den starkaste tillväxten jämfört med kvartalet innan så var det utgifterna för boende samt fritid och underhållning som bidrog mest till den totala konsumtionsökningen, vilket är en följd av att dessa utgifter väger tyngre för hushållen. Hushållens kostnader förknippade med boende ökade med 0,8 procent jämfört med kvartalet innan och bidrog med 0,2 procentenheter till ökningen av konsumtionsutgifterna. Boendekostnaden är hushållens i särklass största utgift och stod andra kvartalet för en fjärdedel av den totala konsumtionen. I NR:s konsumtionsutgifter utgörs boendeposten först och främst av hyreskostnad för hyresrätter, bostadsrätter, villor och fritidshus. Sedan ingår även underhåll och reparation

¹ Som tas fram av HUI research i samarbete med PostNord och Svensk Digital Handel.

av bostaden, vattenförsörjning, sophämtning samt kostnad för el, gas och andra bränslen i denna post. Mer om hushållens boendekostnad och annan konsumtion över tid finns att läsa i detta nummers temaartikel "Ökat tjänsteinnehåll i konsumtionen sedan 80-talet".

Hushållens konsumtionsutgifter andra kvartalet 2015

	Andel av hushållens konsumtion, %	Säsongrens. volym- förändring, jmf med kv 1 15, %	Bidrag till hushållens kon- sumtionsök- ning, procent- enheter
Boende	24,6	0,8	0,2
Transporter och fordon	13,3	-0,1	0,0
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,7	0,7	0,1
Övriga varor och tjänster	11,4	0,5	0,1
Fritid och underhållning	11,2	1,4	0,2
Restauranger, hotell	6,1	0,2	0,0
Möbler m.m.	5,3	2,1	0,1
Kläder och skor	5,0	1,7	0,1
Hälsö- och sjukvård	3,8	-0,8	0,0
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,6	-0,8	0,0
Post och telekommunikationer	3,2	-0,2	0,0
Utbildning	0,3	0,0	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	5,3	0,9	0,0
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-5,6	4,3	-0,2
Hushållens totala konsumtion	100,0	0,4	0,4

Källa: Nationalräkenskaperna

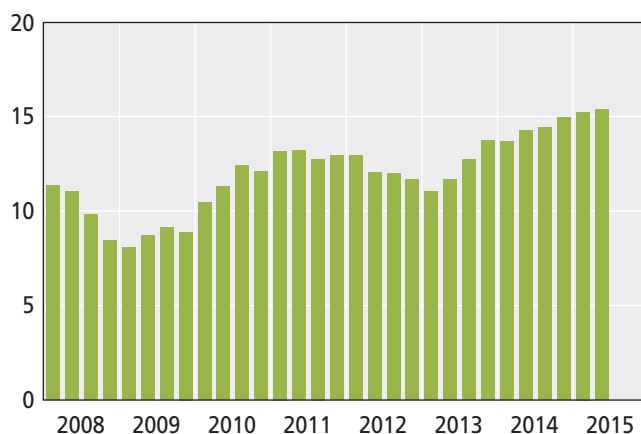
Utgifterna för fritid och underhållning, var det som vid sidan av boendeposten bidrog mest till konsumtionsökningen. Dessa ökade med 1,4 procent jämfört med första kvartalet och bidrog med 0,2 procentenheter till konsumtionsutvecklingen. Denna breda kategori, som utgör en dryg tiondel av den totala konsumtionen, omfattar både varor och tjänster såsom bland annat TV- och IT-utrustning, leksaker, kultur-evenemang, sportutrustning och charterresor. Efter en slagig utveckling de senaste åren har fritidsutgifterna ökat relativt kraftigt, med över 1 procent, de senaste tre kvartalen.

Bilarna ökar långsammare

Kapitalvaror, såsom bilar, är mer konjunkturkänsliga än andra varor då det ofta handlar om större inköp som kan flyttas fram i tiden tills ekonomin har förbättrats. Krisåren 2008–2009 sjönk hushållens bilkonsumtion mycket kraftigt, men sedan dess har en återhämtning skett och i synnerhet tog tillväxten fart under 2013 och 2014. Första kvartalet i år fortsatte bilinköpen att växa i god fart, men andra kvartalet var ökningen mindre; 0,7 procent i säsongrensade tal jämfört med kvartalet innan. Under stora delar av 2014 var bilinköpen den konsumtionstyp som bidrog mest till den totala utgiftsökningen men när nu tillväxttakten har mattats får det effekt på det totala utfallet för hushållskonsumtionen då bilinköpen står för en relativt stor andel. Utgifterna för transporter och fordon, där även bland annat driftskostnader ingår, är i nuläget hushållens näst största utgift.

Hushållens bilinköp

Säsongrensade värden, fasta priser, ref.år 2014, mkr

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

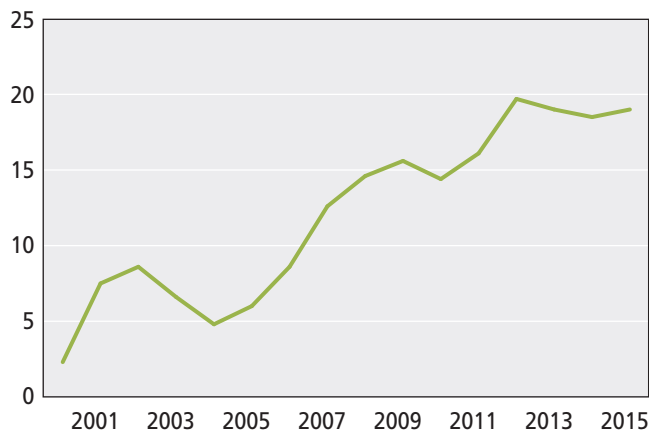
Ökat konsumtionsutrymme

Den samlade hushållssektorn har det relativt gott ställt för närvarande och den disponibla inkomsten var 3,4 procent högre andra kvartalet i år än samma kvartal ifjol. Andra kvartalet är det kvartal då hushållens inkomster är som högst, vilket hänger samman med att de flesta aktieutdelningar betalas ut då. Utdelningarna var marginellt högre än förra året, men det som främst förklarar ökningen var högre löneinkomster. Det låga ränteläget i ekonomin, som gjort att hushållens ränteutgifter sjunkit kraftigt, bidrog också till att höja den disponibla inkomsten. Hushållens sparkvot exklusive tjänste- och premiepensioner var något högre i år än motsvarande kvartal ifjol.

Sparkvoten har ökat rejält de senaste åren. Hushållens sparande varierar lite mellan kvartalen, men sett över helår så har det varit på en mycket hög nivå sedan 2012 och sparkvoten har dessa år legat på de högsta nivåerna sedan 1980. Även om konsumtionen har ökat de senaste åren så har inkomsterna ökat mer, vilket innebär att hushållen har lagt undan pengar till sparande.

Hushållens sparkvot exkl. tjänste- och premiepensioner

Andra kvartalet respektive år, procent

Källa: Nationalräkenskaperna

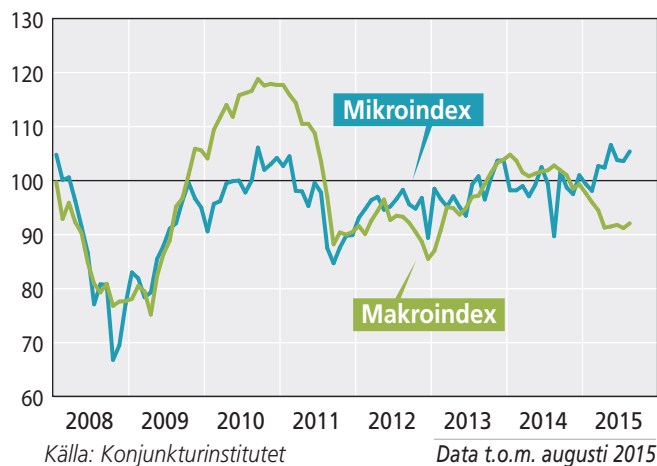
Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Negativ syn på makroekonomin

I Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer kan man få en indikation över hushållens attityder under tredje kvartalet. Under fjolåret såg hushållen något mer positivt på ekonomin i Sverige än på den egna ekonomin, men den tendensen har ändrats. Inställningen till den egna ekonomin har ljusnat avsevärt medan synen på det ekonomiska läget i Sverige tvärtom har blivit mer negativ. Mikroindex steg i augusti och låg en bit över det historiska genomsnittet, vilket indikerar att hushållen är mer optimistiska än normalt gällande den egna ekonomin. Även om också makroindex ökade något, så ligger det fortfarande relativt långt under det historiska genomsnittet.

Hushållens makro- och mikroindex

Säsongrensade värden. Index, medelvärde=100

Kontaktperson: Maria Schoultz, 08-506 940 74

Investeringar

Stark trend för fasta bruttoinvesteringar

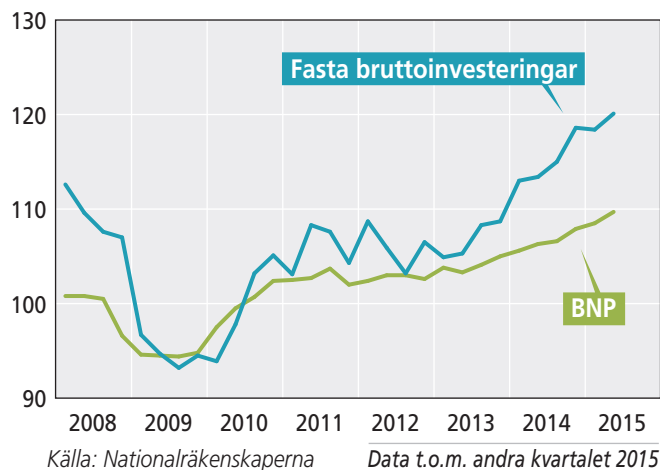
De fasta bruttoinvesteringarna fortsatte att vara en av de snabbast växande komponenterna i svensk ekonomi andra kvartalet med en uppgång på 1,5 procent jämfört med föregående kvartal. Byggnader, anläggningar och bostäder låg bakom en stor del av den kvartalsvisa uppgången. En större lageravveckling än kvartalet innan höll tillbaka BNP-utvecklingen något.

De fasta bruttoinvesteringarna har utvecklats starkt de senaste två åren, vilket i hög utsträckning sammanfaller med uppsvinget för bostadsinvesteringarna. Dessa år har de fasta bruttoinvesteringarna växt betydligt snabbare än BNP. Första kvartalet 2015 utgör ett hack i kurvan, då de fasta bruttoinvesteringarna minskade något, men det förklaras helt av poster av engångskaraktär inom FoU-investeringarna som kraftigt höjde fjärde kvartalet 2014.

Andra kvartalet bidrog de fasta bruttoinvesteringarna med 0,4 procentenheter till den säsongrensade BNP-tillväxten på 1,1 procent. Det överträffades bara av utrikeshandelsnettot som förklarade 0,6 procentenheter av BNP-utvecklingen. Där stod dock minskad import för halva nettobidraget, vilket inte kan ses som en drivkraft i ekonomin.

Fasta bruttoinvesteringar

Volymindex 2010=100, säsongrensade värden

Ökade investeringar inom byggnader och anläggningar

Investeringar i övriga byggnader och anläggningar ökade med starka 4,1 procent från första till andra kvartalet, och var den investeringstyp som bidrog mest till de totala fasta bruttoinvesteringarna under kvartalet. Investeringstypen omfattar både näringslivets och de offentliga myndigheters lokaler och anläggningar, som exempelvis maskinhallar och skolor. I likhet med bostadsinvesteringarna vände övriga byggnader och anläggningar uppåt i början av 2013 men utvecklingen har inte varit tillnärmelsevis lika stark. Uppgången andra kvartalet förklaras delvis av högre

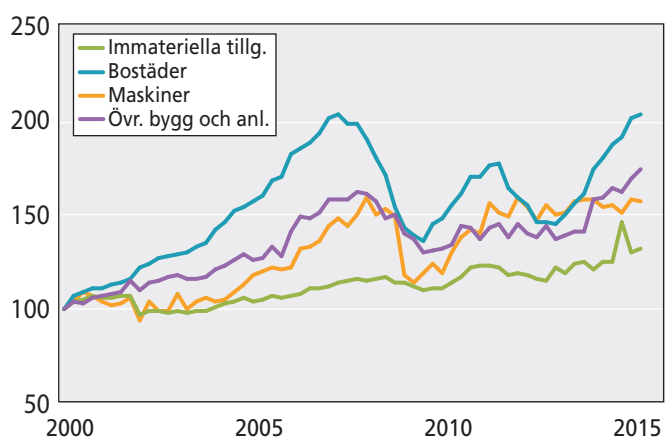
investeringar inom de offentliga myndigheterna som står för knappt en tredjedel av totala investeringarna. Bland annat skedde investeringar i Nya Karolinska i Stockholm och även stora kommunala investeringar i Stockholm, Uppsala och Helsingborg.

Mätt i årstakt och jämfört med andra kvartalet i fjol var uppgången för övriga byggnader och anläggningar 9,1 procent för näringslivet och 13,7 procent för offentliga myndigheter. För näringslivets investeringar i maskiner och övriga byggnader och anläggningar, där SCB:s investeringsenkät är källan, är osäkerheten om sifferunderlaget större för andra kvartalet än för övriga kvartal eftersom det inte sammanställs någon enkät för detta kvartal. Istället utgör företagens svar från i maj, om investeringsplanerna för andra kvartalet, underlag för beräkningarna. Att uppgifterna inte bygger på utfall för innevarande kvartal ökar risken för periodiseringsproblem mellan kvartalen och dessutom kan framåtblickande planer vara svåra att skatta för företagen.

Efter en stark återhämtning efter finanskrisen har maskininvesteringarna haft det svårare att lyfta de senaste åren. Andra kvartalet minskade maskiner inklusive vapensystem med 0,5 procent säsongsrensad och jämfört med kvartalet innan. Utvecklingen dämpades bland annat av lägre investeringar i transportmedel och IKT-utrustning under kvartalet. Mätt i årstakt ökade maskininvesteringarna i näringslivet med hyggliga 4,3 procent medan maskiner exklusive investeringar i vapensystem inom de offentliga myndigheterna minskade med 12 procent.

Immateriella tillgångar som domineras av FoU-investeringar steg med 1,4 procent från föregående kvartal. Bortsett från den stora uppgången fjärde kvartalet i fjol har immateriella tillgångar utvecklats relativt stabilt de senaste åren.

Fasta bruttoinvesteringar efter investeringstyp
Säsongsrensad, 2000 kv 1=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Bostadsinvesteringarna mattades av

Efter en utsträckt uppgång under stora delar av 2000-talet som bröts under andra halvan av 2007 har bostadsinvesteringarna svängt kraftigt i 2–3 års cykler. De senaste två årens starka tillväxt i bostadsinvesteringarna dämpades relativt markant andra kvartalet då ökningstakten stannade vid

1,5 procent jämfört med kvartalet innan. Det kan jämföras med en ökning med 4,9 procent första kvartalet 2015 och kvartalsvisa ökningstakter som pendlade mellan 2,2 och 7,9 procent under 2014.

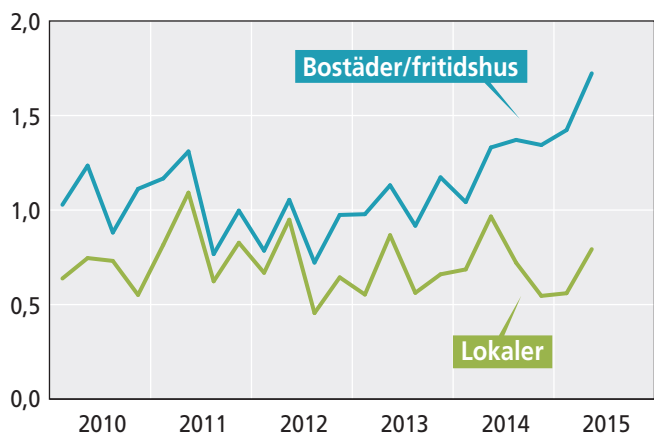
Det finns ingen publicerad säsongsrensad data för bostadsinvesteringarna uppdelad på finare nivå. Mätt i årstakt ökade nybyggnation av flerbostadshus med 20,8 procent medan nybyggnation av småhus steg med 35,1 procent. Det innebär en dämpning för flerbostadshusen jämfört med 2014 medan ökningstakten har stegrats för småhus. Om- och tillbyggnadsinvesteringarna ökade med 11,6 procent för flerbostadshus och 2,4 procent för småhus mätt i årstakt.

Beviljade bygglov för bostäder, som är en ledande indikator för bostadsbyggandet, visar en uppgång från fjärde kvartalet 2012. Det är några kvartal innan påbörjade nybyggnationer av flerbostadshus började att ta fart. Första halvåret 2015 har byggloven återigen accelererat. Andra kvartalet var beviljade bygglov för bostäder inklusive fritidshus 29 procent högre än motsvarande kvartal i fjol. Det bör betonas att siffrorna om bygglov och även påbörjad nybyggnation är osäkra eftersom eftersläpningen i inrapportering varierar över tid.

Byggloven för lokaler, som kan ge en indikation för övriga byggnader och anläggningar, indikerar en svagare ökning än den för bostäder även om det har vänt upp något de tre senaste kvartalen.

Beviljade bygglov, bruttoarea

Korrigerad för eftersläpning i rapporteringen med ett genomsnitt av de senaste åren. Miljoner kvm

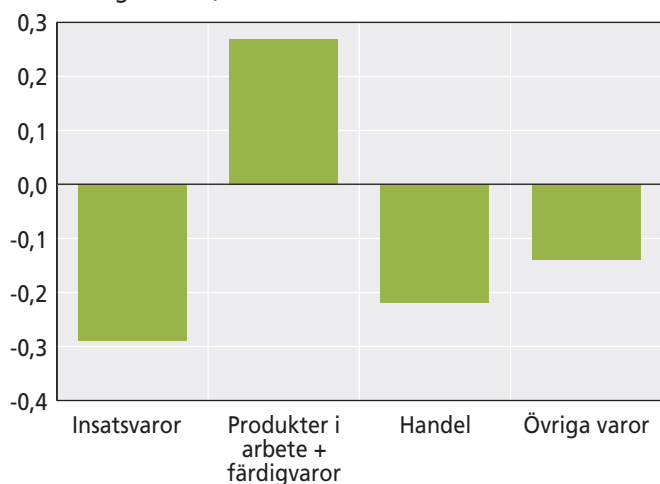
Källa: Bygglovsstatistik

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Måttlig lageravveckling

Näringslivets lagerinvesteringar följde sin säsongsnormala variation och minskade andra kvartalet. Lageravvecklingen var dock större andra kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal i fjol vilket ledde till ett lageromslag på –3,8 miljarder kronor. Det höll tillbaka BNP-utvecklingen i årstakt med 0,4 procentenheter.

Lagerinvesteringar per lagertyp andra kvartalet Bidrag till BNP, årstakt

Källa: Nationalräkenskaperna

Data för andra kvartalet 2015

Inom industrin minskade insatsvarulagren. Lagren av produkter i arbete, d.v.s. produkter som fortfarande bearbetas och ännu inte är färdiga för leverans, ökade mätt i årstakt. Minskningen av insatsvarulagren drog ner BNP-utvecklingen, medan produkter i arbete och lagren av färdiga varor bidrog positivt. Sammantaget var industrins lageromslag neutrala till BNP-tillväxten.

Inom handeln skedde en lageravveckling. Främst var det detaljhandeln och motorhandeln där lagren avvecklades, medan det inom partihandeln var i princip oförändrade lagernivåer. Totalt sett var lageromslaget för handeln negativt och drog ner BNP-utvecklingen med 0,2 procentenheter. Övriga lager, utöver industri- och handelslager, höll tillbaka BNP-tillväxten med 0,1 procentenheter.

Kontaktpersoner: Peter Buvén, 08-506 945 28

Näringsliv

Stark industriproduktion lyfte näringslivet

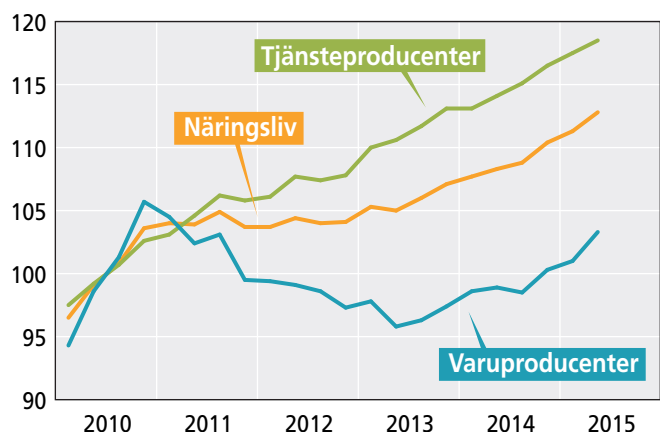
Andra kvartalet steg produktionen i näringslivet efter en rejäl uppgång för industrin. Byggproduktionen var fortsatt stark medan tjänstebranscherna växte i ungefär samma takt som under de fem föregående kvartalen. Om tjänsteproduktionen har en mycket jämn tillväxt så är utvecklingen inom industrin desto slagigare. Industriproduktionen ökade för tredje kvartalet i rad och två av dessa kvartal har uppgångarna varit mycket starka.

Det svenska näringslivet levererade starka produktionssiffror för andra kvartalet. Jämfört med kvartalet innan steg produktionen¹ med 1,4 procent, säsongrensat. Omräknat till årstakt motsvarar det en tillväxt på närmare 6 procent. Den främsta orsaken var att industrin lyfte rejält och noterade sitt enskilt starkaste kvartal sedan första kvartalet 2011. Varuproduktionen steg med 2,3 procent medan tjänsteproduktionen växte måttligare med en uppgång på 0,9 procent. Då tjänsteproduktionen idag är betydligt större än varuproduktionen blev dock bidraget till BNP-tillväxten nästan lika stort från tjänste- som från varusidan av ekonomin. Inom varuproduktionen har utvecklingen varit svag under lång tid men de senaste två åren har det trots allt skett en återhämtning. Medan tjänstesektorn tuffar på och växer i ungefär samma takt från kvartal till kvartal svänger utvecklingen inom de varuproducerande branscherna betydligt mer, i synnerhet inom industrin. Det kan ha att göra med att det ibland inträffar stora produktionsneddragningar eller produktionsökningar beroende på det aktuella efterfrågeläget. På tjänstesidan är efterfrågan mer konstant och det sker därför inte lika snabba omsvängningar som inom industrin.

Det är därför viktigt att även studera utvecklingen på längre sikt i bedömningen av näringslivets utveckling. Betraktas den genomsnittliga kvartalstillväxten under de senaste två åren så har varu- och tjänsteproducenterna ökat produktionen i ungefär samma takt. Varuproduktionen har i snitt ökat med 1,0 procent per kvartal medan tjänsteproduktionen i snitt ökat med 0,9 procent. Det är framförallt byggbranschen som drar upp varuproduktionen med en tillväxt på i snitt 2,3 procent, enbart tillverkningsindustrin har knappt 0,6 procents kvartalsökning i genomsnitt.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

¹ Med produktion avses här egentligen förädlingsvärdet, vilket definieras som produktionsvärdet minus insatsförbrukningen.

Industriproduktionen växlade upp

Industrin stod för en stor del av produktionsuppgången andra kvartalet. Inom tillverkningsindustrin var ökningen 2,4 procent jämfört med första kvartalet. Uppgången var bred och samtliga delbranscher där säsongrensade uppgifter finns att tillgå steg. Den betydande verkstadsindustrin gick upp med 1,5 procent vilket var tredje kvartalet i följd med produktionsökningar.

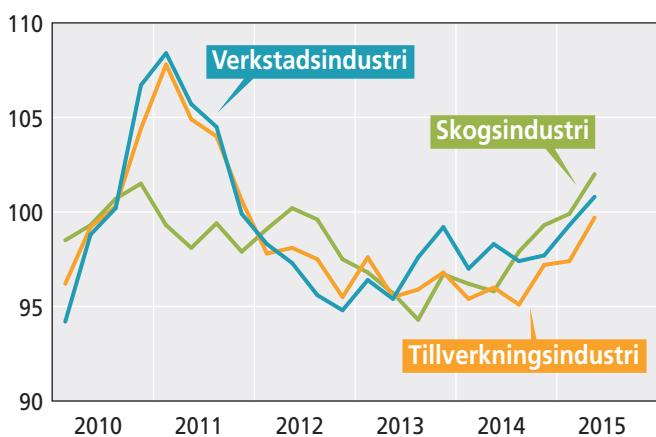
Noterbart var även att skogsindustrin, som utvecklats riktigt svagt under ett antal år, nu går bättre. För fjärde kvartalet i rad ökade produktionen, detta kvartal med drygt 2 procent. Till skogsindustrin räknas såväl trävaru- som massa- och pappersindustrin in. Branschen har ett stort exportberoende och gynnades av den kronförsvagning som inträffade främst under slutet av fjolåret vilket kan ha lyft efterfrågan från utlandet ytterligare.

Sett till utvecklingen i det månatliga industriproduktionsindexet så bekräftas bilden av en positiv trend för skogsnäringsarna. I synnerhet trävaruindustrin ökade produktionen rejält i början av året.

Byggproduktionen har varit stark under en längre period och den fortsatte att stiga även andra kvartalet i år. Uppgången från kvartalet innan var 2,0 procent vilket var sjunde kvartalet i rad med en ökning. Även energibranschen, som står för en mindre del av näringslivets totala produktion, ökade produktionsvolymerna jämfört med första kvartalet.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Starkare ordergång till industrin

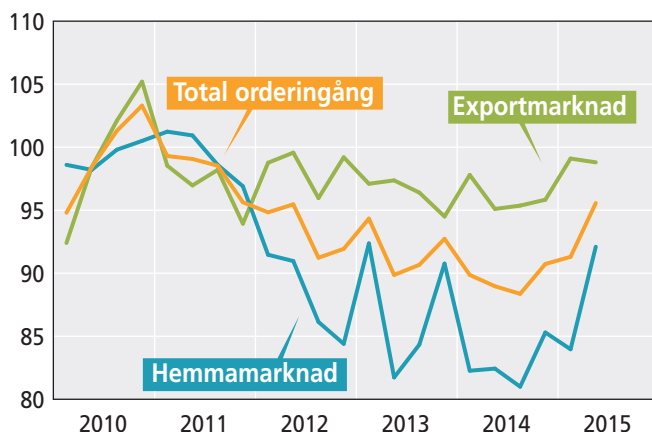
Industrins ordergång steg för tredje kvartalet i följd sedan hemmamarknaden stått för en kraftig uppgång i juni. Däremot sjönk exportordergången tillbaka svagt efter en stor ökning under första kvartalet i år. Den främsta bidragande faktorn till ökningen på hemmamarknaden var ett tillfälligt högt orderläge inom branschen annan transportmedelsindustri. Förutom transportmedelsindustrin så noterade även metallvaruindustrin hög ordergång andra kvartalet. Där var det främst ökade exportorder som förklarade uppgången.

Även bortsett från tillfälliga toppar så är den genomgående trenden att ordergången är på väg uppåt, om än i långsam takt. Ordernivåerna är dock fortfarande något lägre än nivåerna från 2010 vilket förklarar att industriproduktionen haft en svag utveckling under de senaste åren.

Kapacitetutnyttjandet inom industrin steg något andra kvartalet och låg på knappt 90 procent vilket är en procentenhet högre än första kvartalet. Mest betydande för uppgången var motorfordonsindustrin där kapacitetutnyttjandet ökade från 90 till 96 procent.

Industrins ordergång

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Industrins order- och omsättningsstatistik

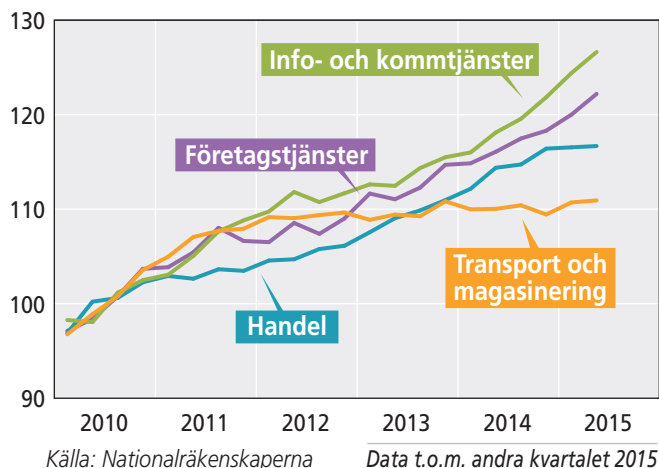
Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Företagstjänster gick starkt

Den totala tjänsteproduktionen inom näringslivet steg med 0,9 procent andra kvartalet. Branscherna företagstjänster samt informations- och kommunikationsverksamhet gick starkast och ökade med 1,8 procent vardera. Även finans- och försäkringsverksamhet samt den mindre branschen personliga och kulturella tjänster ökade betydligt under kvartalet. Höga provisionsnetton utgör en förklaring till att det går bra för finansbranschen. Handeln fortsatte däremot med i det närmaste oförändrad produktionsvolym från kvartalet innan, detsamma gällde transportbranschen. I den sistnämnda branschen har utvecklingen i stort sig rört sig sidledes under de senaste tre-fyra åren. Inom hotell- och restaurangbranschen minskade aktiviteten något andra kvartalet, om än svagt. Förädlingsvärdena i branschen är dock små vilket innebär att påverkan på Sveriges BNP är liten.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

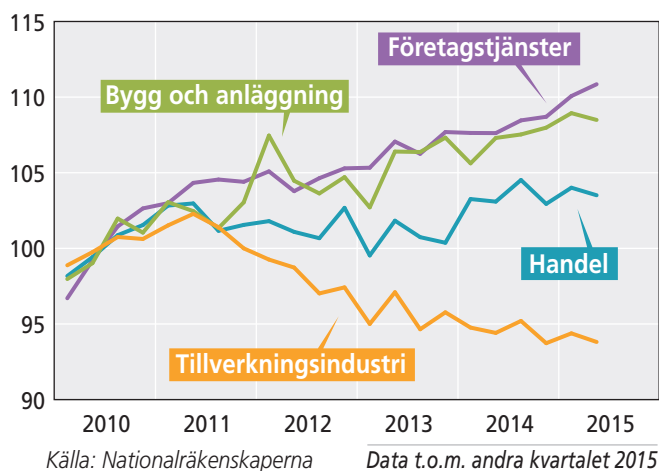
Arbetsinsatsen oförändrad

Antalet arbetade timmar i näringslivet var totalt sett oförändrat jämfört med första kvartalet om man bortser från säsongeffekter. För varuproducenterna minskade timmarna med 0,3 procent medan de ökade med 0,2 procent för tjänsteproducenterna. Trots att industrin ökade sin produktion markant så var det framförallt där som antalet arbetade timmar var lägre. Även inom byggbranschen sjönk arbetsinsatsen andra kvartalet. Efter fyra kvartal i följd med uppgång minskade de arbetade timmarna med 0,4 procent jämfört med kvartalet innan. Det ändrar dock inte den långsiktiga trenden för byggbranschen som fortfarande är positiv.

På tjänstesidan fortsatte däremot arbetsinsatsen inom företagstjänster att stiga. Även transportbranschen och inom hotell- och restaurang ökade arbetsinsatsen jämfört med föregående kvartal. Däremot fortsatte den slagiga utvecklingen för handeln, som är den största av tjänstebanschererna både sett till antalet sysselsatta och arbetade timmar, och efter ökningen första kvartalet minskade nu antalet arbetade timmar med 0,5 procent.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

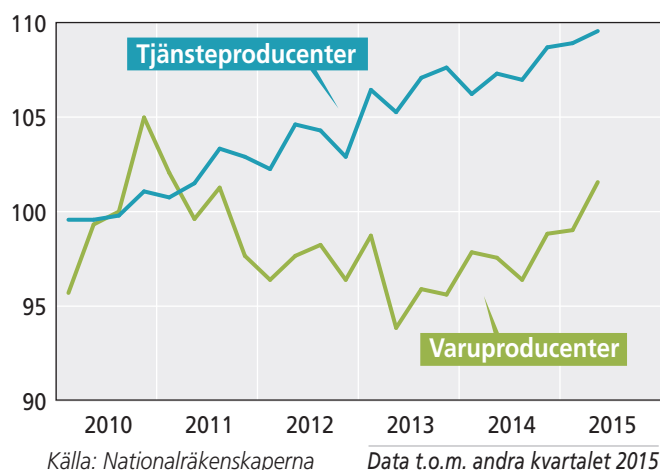
Ökad produktivitet inom varuproduktionen

Kombinationen ökad produktion samtidigt som arbetsinsatsen var oförändrad indikerar en starkt produktivitet inom näringslivet. Säsongrensat steg arbetsproduktiviteten med 1,3 procent jämfört med första kvartalet. Den starka produktiviteten märktes främst för varuproduktionen där produktiviteten ökade med 2,6 procent på kvartalsbasis. Tillverkningsindustrin bidrog starkt till detta. Tjänstesektorn hade en mera måttlig produktivitetsutveckling då dels arbetsinsatsen ökade något och dels produktionen ökade mindre än för varuproducenterna. De tjänsteproducerande branscherna höjde produktiviteten jämfört med kvartalet innan med 0,6 procent.

Arbetsproduktiviteten på kvartalsbasis bör tolkas med försiktighet. I ett längre perspektiv har tjänstebanschererna höjt produktiviteten i en stadig takt. För varuproduktionen är utvecklingen ryckigare och trenden var klart negativ under perioden 2011–2013 då produktiviteten sjönk. De två senaste åren ser trenden dock mer positiv ut och produktiviteten har stigit. Under denna period har industriproduktionen vänt upp något trots att de arbetade timmarna fortsatt att minska.

Arbetsproduktivitet

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

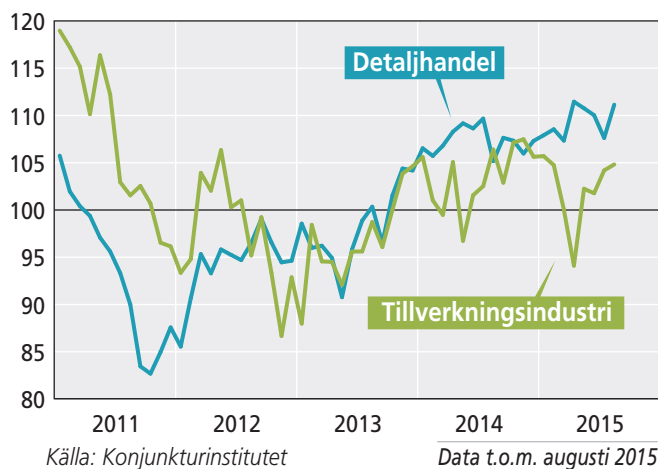
Goda framtidsutsikter

De olika tendensunderökningarna för näringslivet visar att nuläget är fortsatt hyggligt och att utsikterna ser övervägande positiva ut. I Konjunkturinstitutets barometer för augusti låg konfidensindikatorn för näringslivet på 106,8. Samtliga huvudaggregat ligger över sitt historiska genomsnitt (index=100) vilket indikerar att läget är bättre än normalt. Stämningsslaget inom industrin stärktes i augusti till det starkaste sedan februari. Orsaken var en förbättring av orderstocksomdömet samtidigt som en övervikt av företagen räknar med ökad produktion på tre månaders sikt. Detaljhandeln är fortsatt den bransch som ligger högst över sitt snitt där starkare försäljningssiffror under sommaren även har fått framtidsutsikterna att stärkas. Byggföretagen rapporterar om fortsatta ökningar av orderstockarna och ökat byggande vilket har inneburit att orderstocksomdömet blivit mindre negativt samtidigt som de ser en fortsatt god sysselsättningsutveckling i branschen. Även de privata tjänste-

företagen beskriver en stigande efterfrågan inom branschen. Utsikterna ser fortsatt goda ut även om de dämpades något i augusti.

Konfidensindikator

Säsongrensade månadsvärden. Index, medelvärde=100

Möjlig dämpning för tjänstebranscherna

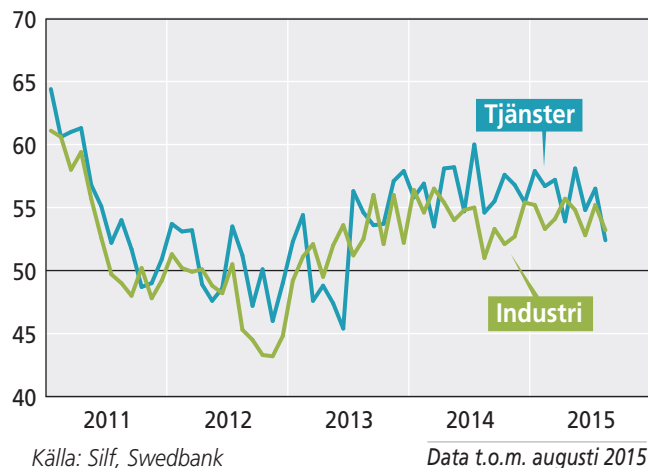
Inköpschefsindex visar en liknande bild, för såväl industrin som tjänstenäringarna. Båda indexen har legat över sitt neutralläge (index=50) i drygt två år. Industriföretagen rapporterar om både stigande produktion och ordergång även om utvecklingen är lite hackig från månad till månad. Delindexet för företagens produktionsplaner, som dock inte ingår i totala inköpschefsindex, har legat en bit över 60 under lång tid vilket visar att framtidsutsikterna är goda.

Tjänstesektorns inköpschefsindex visade i augusti en viss dämpning av ökningstakten för affärsvolymerna respektive

orderingången även om båda delindex fortsatt befinner sig i tillväxtzonen. Det gör även totalindexet för tjänstebranschen, men detta uppgick i augusti till den lägsta nivån sedan juni 2013. Det har dock varit en väldigt hackig utveckling den senaste tiden där uppgångar har varvats med nedgångar oavbrutet sedan slutet på fjolåret. Om det är början på en inbromsning för tjänstebranscherna är ännu för tidigt att svara på men efter den relativt måttliga tillväxten andra kvartalet visade senaste tjänsteproduktionsindex en markant minskning av produktionen i juli.

Inköpschefsindex

Diffusionsindex. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning

Kontaktperson: Johannes Holmberg, 08-506 945 11

Arbetsmarknad

Svag uppgång för sysselsättningen

Den höga BNP-tillväxten andra kvartalet gav inte avtryck på arbetsmarknaden. Såväl sysselsättningen som arbetade timmar uppvisade endast små förändringar. Arbetskraften låg kvar på en oförändrad nivå men den svaga ökningen av antalet sysselsatta fick genomslag på den relativa arbetslösheten som minskade något. Arbetslösheten varierar dock kraftigt mellan olika grupper. Utrikes födda, personer med endast förgymnasial utbildning samt långtidsarbetslösa har en svag ställning på arbetsmarknaden.

Andra kvartalet 2015 ökade sysselsättningen endast svagt och säsongrensade uppgifter från arbetskraftsundersökningarna (AKU) visar att antalet sysselsatta steg med 0,1 procent från första till andra kvartalet. Det motsvarar 4 100 personer vilket var betydligt färre än föregående kvartal då sysselsättningsökningen var fyra gånger större. Bland männen, där

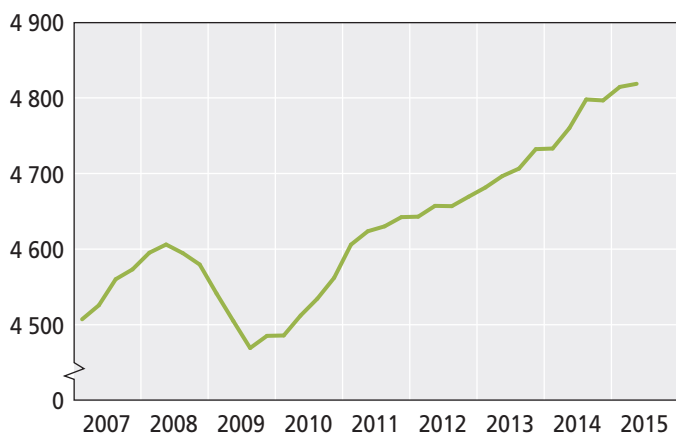
sysselsättningen har ökat varje kvartal sedan 2012, avstannade utvecklingen och antalet sysselsatta män låg kvar på en oförändrad nivå. Istället var det bland kvinnor som en svag ökning kunde noteras. Mätningarna under sommaren är dock normalt något mer osäkra och utvecklingen på arbetsmarknaden kan vara underskattad.¹

Den inrikes födda befolkningen i åldern 15–74 år har minskat under senare år och i stor utsträckning svarar utrikes födda för förändringar på arbetsmarknaden i nuläget. Så var även fallet under andra kvartalet, då antalet sysselsatta för denna grupp ökade med 0,9 procent. Det innebär att sysselsättningen för utrikes födda har ökat i en stadig takt de senaste sju kvartalen.

¹ Se Statistiknyheten nummer 414, Arbetskraftsundersökningarna (AKU) juni 2015.

Sysselsatta 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsonggrensade månadsdata. Tusental

Källa: AKU

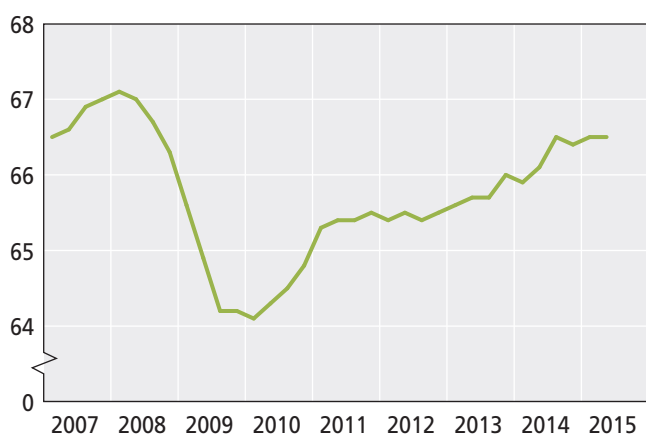
Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Sysselsättningsgraden för den totala befolkningen i åldern 15–74 år uppgick andra kvartalet till 66,5 procent. Det är högre än genomsnittet för de senaste 15 åren och indikerar att det är relativt god aktivitet på arbetsmarknaden. Till skillnad mot arbetslöshetsmålet som påverkas av tillväxten i arbetskraften så har befolkningsökningen och förändringar i befolkningens sammansättning en inverkan på sysselsättningsgradens utveckling.

De senaste åren har sysselsättningsökningen, procentuellt sett, varit större än befolkningsökningen och sysselsättningsgraden har stigit. Utvecklingen har varit positiv inom alla åldersgrupper och trots att befolkningen bland utrikes födda har växt kraftigt de senaste åren har sysselsättningsgraden ökat även i denna grupp och är högre idag än innan finanskrisen. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda, det så kallade sysselsättningsgapet, är emellertid fortsatt stor och även om det minskat under senare år uppgick det till 9 procentenheter andra kvartalet i år.

Sysselsättningsgrad 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsonggrensade månadsdata. Procent av befolkningen

Källa: AKU

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

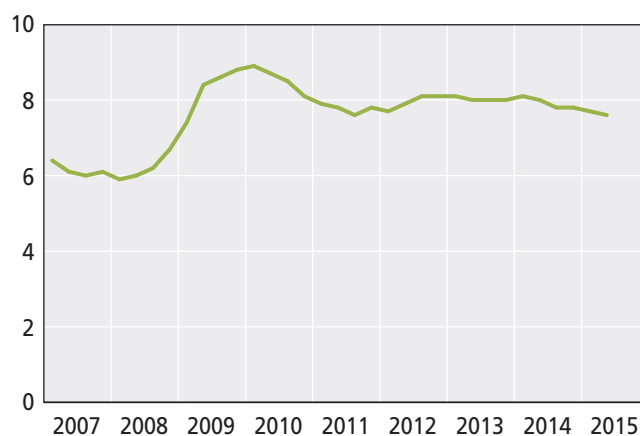
Andelen arbetslösa minskade något

Ökningen av arbetskraften har varit kraftig de senaste åren, och trots att även sysselsättningen har utvecklats relativt

starkt har det inte varit tillräckligt för att trycka ner den relativa arbetslösheten. Den kraftiga ökningen av arbetskraften kan delvis förklaras av att befolkningen har ökat, men troligtvis även av de ekonomiska och politiska reformer som implementerats på arbetsmarknaden. Andra kvartalet var arbetskraften oförändrad men då antalet arbetslösa samtidigt minskade något sjönk den relativa arbetslösheten till 7,6 procent. Minskningen i arbetslöshet var mest märkbar för åldersgruppen 15–24 år där arbetslösheten minskade både i antal och som andel andra kvartalet jämfört med kvartalet innan.

Andel arbetslösa 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsonggrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

Källa: AKU

Data t.o.m. andra kvartalet 2015

I faktiska tal brukar arbetslösheten generellt sett vara något högre under andra kvartalet jämfört med övriga kvartal, vilket förklaras av att personer utanför arbetskraften övergår till arbetslöshet. Det beror på att många unga under denna period söker eller avvaktar sommarjobb i samband med att skolan slutar, vilket resulterar i att arbetslösheten stiger. Under tredje kvartalet återgår en stor del av dessa till att kategoriseras som utanför arbetskraften. Kalenderkorrigerade siffror visar att arbetslösheten minskade andra kvartalet 2015, jämfört med motsvarande kvartal föregående år.

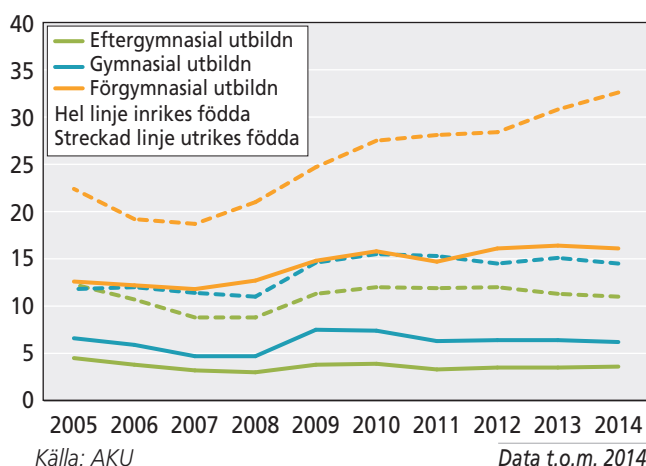
Arbetslösheten varierar kraftigt mellan olika grupper

Arbetslösheten varierar kraftigt mellan olika grupper och framförallt är det utrikes födda, personer med högst förgymnasial utbildning och långtidsarbetslösa som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Bland inrikes födda steg arbetslösheten kraftigt från mitten av 2008 och fram till 2010, men har därefter sjunkit tillbaka och närmar sig nivån innan finanskrisen. Trots en god utveckling för sysselsättningen har arbetslösheten för utrikes födda däremot bitit sig fast på en hög nivå och uppgick andra kvartalet till 16,6 procent. Denna utveckling förklaras delvis av att inflödet av utrikes födda i arbetskraften varit relativt stort de senaste åren. För många utrikes födda tar det också tid att etablera sig på arbetsmarknaden vilket leder till att tiden i arbetslöshet kan bli lång.

Långtidsarbetslösheten, personer i åldern 15–74 år som varit arbetslösa i minst 27 veckor, uppgick under andra kvartalet till närmare 121 000 personer enligt AKU. Andelen långtidsarbetslösa av det totala antalet arbetslösa uppgick till närmare 28 procent, vilket var nästan 2 procentenheter högre än samma kvartal föregående år. Andelen långtidsarbetslösa är också betydligt högre bland utrikes födda än inrikes födda och det var uteslutande bland utrikes födda som andelen långtidsarbetslösa ökade.

Arbetslöshet varierar också kraftigt med utbildningsnivå och 2014 var arbetslösheten högst bland de som saknade gymnasiekompetens. Det är inom denna grupp som arbetslösheten också har stigit de senaste åren och framförallt bland utrikes födda. Lägst var arbetslösheten bland inrikes födda med eftergymnasial utbildning. För denna grupp var arbetslösheten 2014 knappt högre än innan finanskrisen, vilket visar att det finns ett tydligt samband mellan arbetslöshet och utbildningsnivå där risken att bli arbetslös minskar med högre utbildning.

Arbetslöshet efter utbildning och inrikes/utrikes födda 15–74 år Procent av arbetskraften

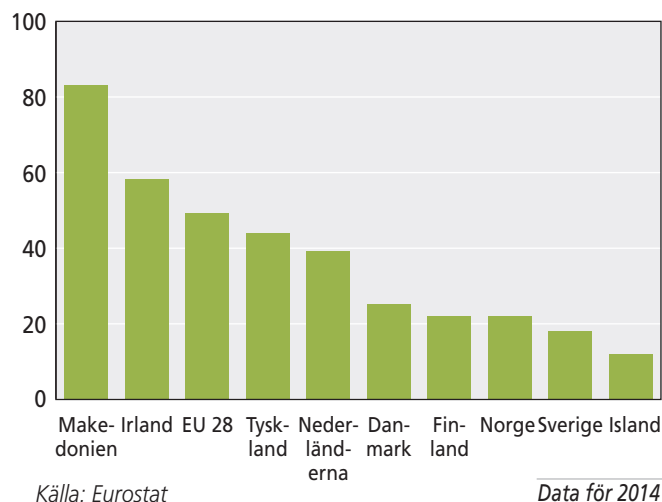
Medan arbetslösheten totalt sett är högre bland ungdomar tenderar arbetslöshetstidens längd däremot att vara kortare jämfört med personer i högre åldersgrupper. Andra kvartalet uppgick den genomsnittliga arbetslöshetstiden till närmare 12 veckor för ungdomar i åldern 15–24 år. För personer i åldern 55–74 år var motsvarande siffra drygt 63 veckor. Att ungdomar befinner sig en kortare tid i arbetslöshet förklaras sannolikt av att en stor andel av de unga går i skolan och inte räknar sig som arbetssökande under hela året.

Långtidsarbetslösheten låg i internationellt perspektiv

Sett i ett internationellt perspektiv avseende långtidsarbetslösheten står sig dock Sverige väl i en jämförelse med andra europeiska länder. Enligt internationella definitioner räknas en person som långtidsarbetslös efter ett år utan arbete och bland övriga länder i Europa var det endast Island som år 2014 hade en lägre andel långtidsarbetslösa. Vid internationella jämförelser är det dock viktigt att ta hänsyn till institutionella skillnader mellan olika länder som kan bidra till

strukturella skillnader i nivån på långtidsarbetslösheten.

Andel långtidsarbetslösa 15–74 år, år 2014 Procent av arbetslösa

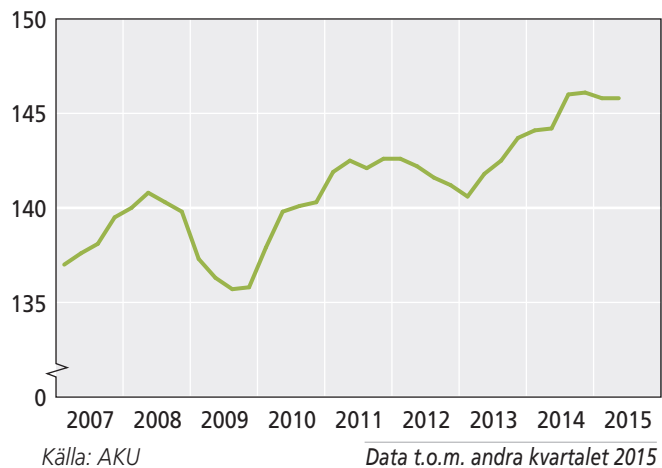

Antalet arbetade timmar kvar på en oförändrad nivå

För att få en bild på aktivitetsnivån på arbetsmarknaden är antalet arbetade timmar ett tydligare mått än antalet personer som arbetar. Exempelvis kan de sysselsatta jobba övertid, eller vara frånvarande från arbetet på grund av till exempel sjukdom eller semester, som leder till förändringar i arbetsinsatsen även om antalet sysselsatta är oförändrat. I faktiska tal uppgick det totala antalet arbetade timmar i genomsnitt till 151,7 miljoner per vecka under andra kvartalet, enligt AKU. Kalenderkorregerat var det en ökning med 1,4 miljoner timmar jämfört med samma kvartal året innan.

Arbetade timmar 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata.
Miljoner timmar per vecka

Säsongrensat och jämfört med första kvartalet 2015 var dock antalet arbetade timmar oförändrade från kvartalet innan. Det var endast inom de tjänsteproducerande branscherna; information och kommunikation, vård och omsorg samt finansiell verksamhet och företagstjänster som antalet arbetade timmar ökade. En nedgång i antalet arbetade timmar uppvisades samtidigt inom tillverkningsindustrin, handeln, offentlig förvaltning och personliga och kulturella tjänster.

Antalet timmar låg kvar på en oförändrad nivå inom övriga branscher.

Kontaktperson: Jenny Lidmark, 08-506 944 42

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknaden

Säsongrensade uppgifter där inget annat anges

År		Antal sysselsatta 15-74 år	Andel sysselsatta av befolkn. 15-74 år Procent	Antal arbetslösa 15-74 år	Andel arbetslösa av arb.kraften 15-74 år Procent	Antal personer utanför arb.kraften 15-74 år 1 000-tal	Arbetade timmar 15-74 år 1 000-tal	Antal lediga jobb 1 000-tal	Antal varsel* 1 000-tal
2011	1	4 606	65,3	394	7,9	2 057	141 900	61	8
	2	4 624	65,4	391	7,8	2 054	142 500	67	11
	3	4 630	65,4	383	7,6	2 067	142 100	68	10
	4	4 642	65,5	391	7,8	2 056	142 600	65	17
2012	1	4 643	65,4	388	7,7	2 069	142 600	69	17
	2	4 657	65,5	398	7,9	2 055	142 200	67	14
	3	4 657	65,4	410	8,1	2 054	141 600	65	15
	4	4 669	65,5	414	8,1	2 046	141 200	62	26
2013	1	4 682	65,6	414	8,1	2 045	140 600	64	17
	2	4 697	65,7	410	8,0	2 044	141 800	61	16
	3	4 707	65,7	408	8,0	2 047	142 500	61	11
	4	4 732	66,0	410	8,0	2 031	143 700	67	15
2014	1	4 733	65,9	416	8,1	2 036	144 100	68	13
	2	4 760	66,1	413	8,0	2 026	144 200	70	13
	3	4 798	66,5	407	7,8	2 007	146 000	72	10
	4	4 797	66,4	406	7,8	2 023	146 100	74	11
2015	1	4 815	66,5	404	7,7	2 019	145 800	78	17
	2	4 819	66,5	398	7,6	2 033	145 800	78	9
Källor:		AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	KV	Af

* Ej säsongrensade uppgifter

Konsumtionens utveckling

Ökat tjänsteinnehåll i konsumtionen sedan 80-talet

Hushållens konsumtion har stigit i takt med inkomstutvecklingen under de senaste 30 åren, men både sparbeteendet och vad hushållen faktiskt spenderar inkomsterna på har varierat över tid. Dels har förändringarna i boendeutgifterna periodvis varit betydande, men även samhällsutvecklingen i stort har påverkat hur hushållen faktiskt fördelar den totala konsumtionen. Trenden de senaste tjugo åren har varit allt mer tjänsteinnehåll i konsumtionen. Fokus i den här artikeln läggs därför på hushållens ökade konsumtion av tjänster.

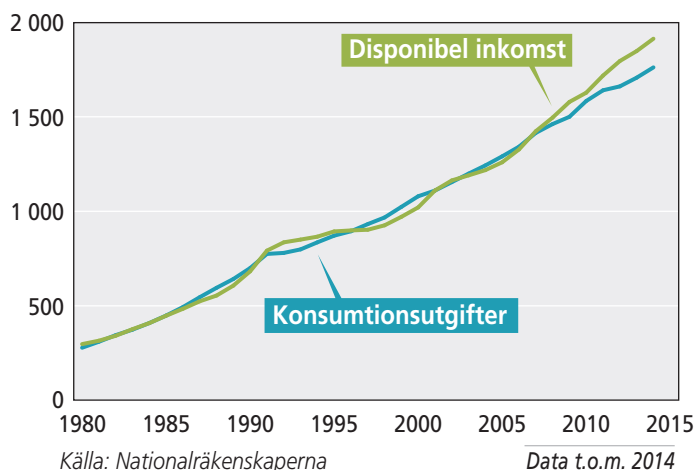
Det som främst styr hushållens konsumtion är den disponibla inkomsten; ökar inkomstutvecklingen så tenderar konsumtionen att stiga och om de reala inkomstökningarna är lägre anpassar sig hushållen därefter. Men konsumtion och inkomst följer inte varandra perfekt. I perioder med gott konjunkturläge överstiger ofta hushållens konsumtionsutgifter den disponibla inkomsten medan sparandet ofta ökar i

perioder med djup lågkonjunktur eller då det förekommer någon osäkerhet i ekonomin.

Sedan 1980 har konsumtion och disponibel inkomst följt varandra relativt väl, se diagrammet nedan. Under första hälften av 80-talet låg konsumtion och inkomst nära varandra, men i slutet av 80-talet ökade differensen och under några år överskred konsumtionen inkomsten. Under dessa år ökade hushållens skuldsättning kraftigt. Avdragsrätten för bolån i kombination med hög inflation gjorde att det var låga realräntor och därmed billigt för hushållen att låna pengar.

Hushållens konsumtionsutgifter och disponibel inkomst

Löpande priser, miljarder kronor

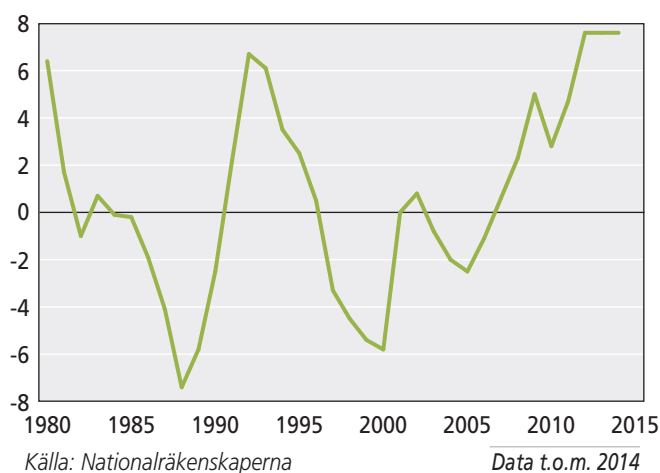
Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2014

När 90-talskrisen bröt ut förde det med sig en minskad efterfrågan från hushållen till följd av bland annat högre arbetslöshet, högre räntor och sjunkande priser på fastigheter och aktier. Det oroliga läget i svensk ekonomi gjorde att hushållen drog ner på sin konsumtion¹ och istället höjde sparandet rejält, bland annat genom amorteringar. Ett liknande mönster, dock i något mindre omfattning, uppvisades även åren innan och efter IT-kraschen kring millennieskiftet.

Sparkvot exklusive tjänste- och premiepensioner

Procent, löpande priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2014

När läget i ekonomin förbättrades under början på 2000-talet ökade åter hushållens konsumtion, men sedan finanskrisen har sparandet ökat. Perioden efter finanskrisen sticker ut i tidsserien på grund av att sparandet successivt har ökat sedan 2007 och de senaste åren legat på historiskt höga nivåer, se diagrammet ovan. Hushållens konsumtion har visserligen också ökat, men inte i nivå med inkomstökningarna. Osäkerhet om den ekonomiska utvecklingen efter finanskrisen kan ha bidragit till att hushållen valt att lägga det ökade konsumtionsutrymmet på sparande istället för på konsumtion. Det finns fler tänkbara förklaringar, exempelvis kan oro för en potentiell boprisbubbla eller förväntningar på framtida räntehöjningar, ha bidragit till att hushållen ökat sitt sparande.

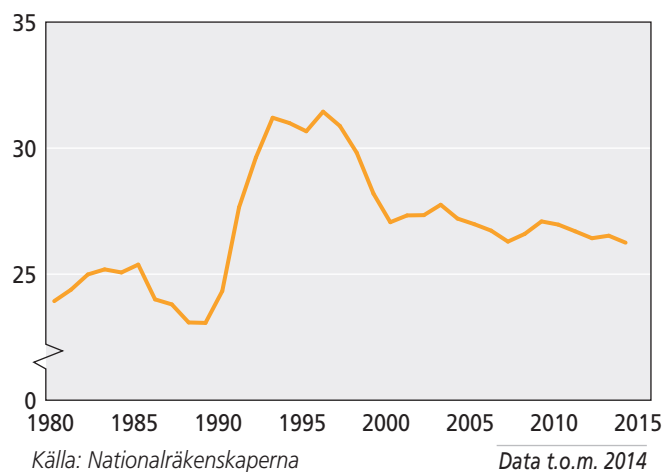
Boendekostnaden högst i mitten av 90-talet

Hushållens största utgift är boendekostnaden. Finansiella kostnader ingår dock inte i boendeposten i nationalräkenskapernas (NR:s) konsumtionsutgifter utan den utgörs främst av hyres- och uppvärmningskostnader. För hyresrätter utgörs hyreskostnaden av den faktiskt betalade hyran² medan det för bostadsrätter och villor räknas ut en uppskattad hyreskostnad. För bostadsrätter och villor är det därmed inte hushållens faktiska utgift som finns med i NR:s uppgifter för boende, vilket för en bostadsrätt skulle vara avgift till föreningen samt räntekostnader på lån, utan det är en skattad hyreskostnad³.

Hushållens boendekostnad som andel av de totala konsumtionsutgifterna har sedan 1980 uppgått till mellan 23 och 31 procent. Lägst var andelen i slutet av 80-talet innan fastighetskrisen bröt ut och högst i mitten av 90-talet, se diagrammet nedan. Att hushållen lade en stor andel av utgifterna på boende under 90-talet beror främst på att hyrorna ökade kraftigt. På sju år, mellan januari 1989 och januari 1996, steg hyrorna i hyres- och bostadsrätter med 91 procent enligt konsumentprisindex, vilket kan jämföras med en uppgång på 39 procent för totala KPI. Det kan också sättas i relation till hyresökningen de senaste sju åren som varit 16 procent⁴. De senaste 15 åren har boendekostnaden som andel av de totala konsumtionsutgifterna varit relativt stabil och uppgått till mellan 25–30 procent.

Hushållens boendekostnad i NR

Boendekostnadens andel av de totala konsumtionsutgifterna, mätt i löpande priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2014

1 Med konsumtion avses här konsumtionen relativt den disponibla inkomsten.

2 Bortsett från att inte uppvärmningskostnader ingår här. I faktiskt betalade hyror (COICOP 4.1) och imputerade hyror för bostäder (COICOP 4.2) ingår endast kallhyra. Uppvärmningskostnader finns med i den totala bostadskostnaden och särredovisas under kostnaden för el, gas och andra bränslen (COICOP 4.5).

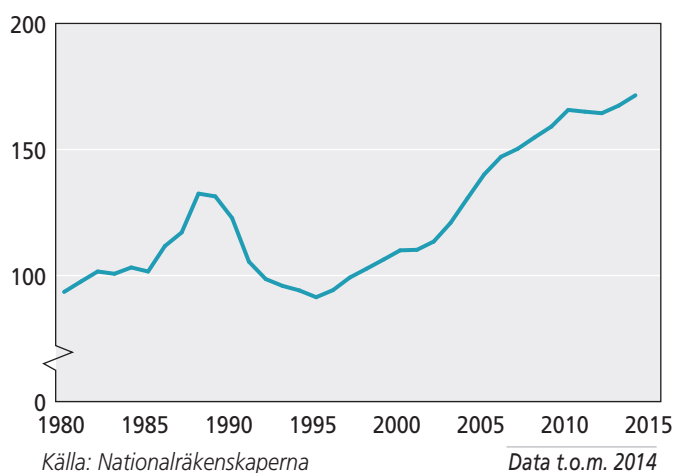
3 NR:s tillvägagångssätt följer de internationella riktlinjerna enligt regelverket ENS 2010.

4 Mellan juli 2008 och juli 2015.

Omfattande skuldökning, men lägre kostnad

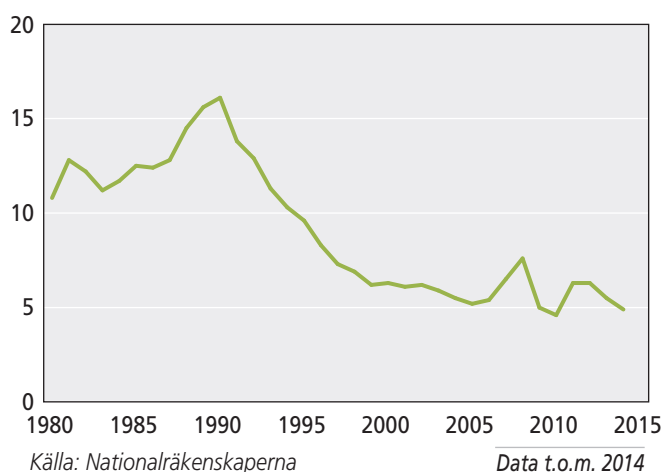
För att vidga bilden av hur hushållens faktiska utgifter för boendet har utvecklats kan man studera räntekostnaderna över tid. De senaste åren har bostadspriserna skjutit i höjden och hushållens skuldsättning har nått nya rekordnivåer. Den ökade skuldsättningen beror främst på högre bostadspriser, men även på en förändrad bostadsmarknad där allt fler äger sitt boende, framför allt har boendeformen bostadsrätt ökat samtidigt som andelen som bor i hyresrätt har minskat. De senaste 35 åren har hushållens låneskuld mer än tiodubbats, från 278 miljarder 1980 till nästan 3 300 miljarder i slutet av 2014. Under samma period har även inkomsterna ökat, men det är tydligt att lånen ökat betydligt mer. Låneskulderna i procent av disponibel inkomst har nämligen stigit från 94 procent i slutet av 1980 till 170 procent vid utgången av 2014, se diagrammet nedan.

Hushållens låneskulder
Procent av disponibel inkomst

Trots att skulderna har ökat så kraftigt har hushållens ränteutgifter i förhållande till den disponibla inkomsten sjunkit, se diagrammet nedan. Anledningen är, åtminstone de senaste åren, det historiskt låga ränteläget som har gjort det billigare att låna pengar. Så även om hushållen har större skulder idag så lägger de inte en större andel av inkomsten på boendet, i alla fall inte i nuläget.

Hushållens ränteutgifter
Procent av disponibel inkomst

Konsumtionen anpassas till ändrade förutsättningar

Det är inte bara hushållens sparande som förändras i sämre tider, utan även konsumtionens sammansättning ändras när hushållen möts av nya förutsättningar i ekonomin. De kraftigt ökade boendeutgifterna under inledningen av 90-talet ansträngde hushållens budget och innebar att hushållen drog ner på annan konsumtion. Att hushållen drog åt svångremmen drabbade både kapitalvaror, där bland annat bilinköpen ingår, och icke-varaktiga varor, som till stor del utgörs av livsmedel. Att hushållen drog ner på dessa inköp gav plats för de kraftigt ökade boendekostnaderna under perioden 1989–1996.

Ökat tjänsteinnehåll i hushållskonsumtionen

När utgifterna för boende, som är den i särklass största tjänsten i NR:s konsumtionsutgifter, blev lägre under slutet av 90-talet och hushållens förtroende återvände ökade konsumtionen av övriga varor och tjänster igen. Det var dock framförallt konsumtionen av övriga tjänster som började vinna mark. Ett skifte till en allt mer tjänsteintensiv konsumtion har varit en tydlig trend under de senaste två decennierna. Under det senaste året stod tjänstekonsumtionen för knappt 54 procent av den totala hushållskonsumtionen i löpande priser, se diagram nedan.

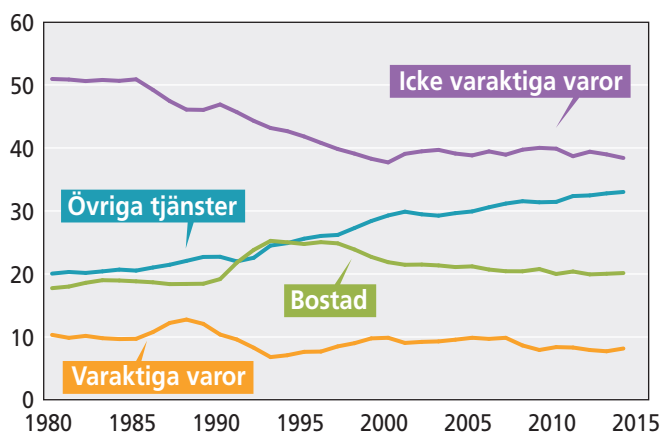
Tjänstebegreppet i nationalräkenskaperna är brett och omfattar, förutom boendet, allt ifrån lagning av skor och försäkringar till mer nöjesrelaterade tjänster som exempelvis resor, biobesök och mobiltelefoni. Den ökade tjänstekonsumtionen beror på en uppgång inom många mindre tjänstetyper. Det går alltså inte att peka ut en enskild tjänst som drivande bakom hushållens ökade tjänstekonsumtion utan det är många små tjänsteslag inom allt ifrån hushållstjänster till underhållning som har ökat i betydelse.

Flera varutyper har samtidigt minskat något i andel. Det gäller icke-varaktiga varor, där livsmedel 1980 utgjorde 17 procent, men nu har fallit tillbaka till 12 procent av konsumtionsutgifterna. Ett annat exempel är kläder som sjunkit från drygt 6 procent 1980 till drygt 4 procent av den totala konsumtionen idag. Den minskade andelen för dessa varor beror delvis på att prisökningstakten har varit lägre.

1 I låneskulderna inkluderas finansiell leasing. Förutom lån till bostadsändamål ingår även CSN-lån och övriga lån exempelvis blancokrediter. 78 procent av lånen var andra kvartalet 2015 till bostadsändamål.

Hushållens konsumtion

Andel av total konsumtion, procent

Källa: Nationalräkenskaperna och egna

Data t.o.m. 2014

bearbetningar

Not: För åren 1980–1992 har kopplingen från COICOP till varaktighet inte gjorts på den mest detaljerade nivån. En mer detaljerad koppling innebär att ett fåtal varor och tjänster skulle klassas annorlunda men det har marginell inverkan på jämförbarheten över tid.

Mer pengar läggs på restaurangbesök

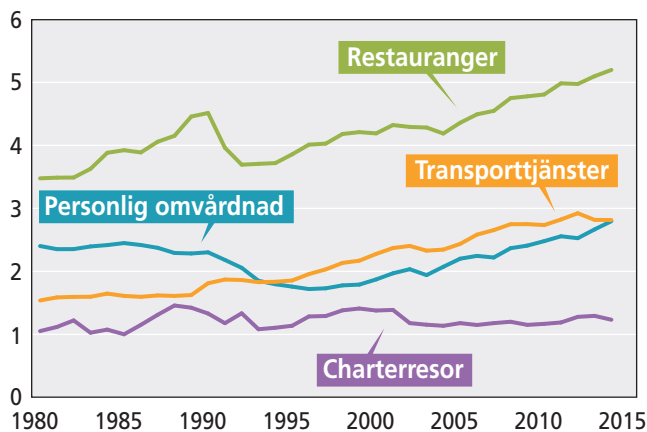
I takt med ökade inkomster och ett större konsumtionsutrymme har också restaurangbesöken ökat. Restaurangbesöken, som i nuläget utgör 16 procent av hushållens tjänstekonsumtion¹, är en av tjänsterna som har tagit en allt större plats i hushållens budget. 1980 stod restaurangbesöken för cirka 3,5 procent av de totala konsumtionsutgifterna, men nu har andelen ökat till över 5 procent, se diagram nedan.

Ökningen kan delvis bero på att den ökade urbaniseringen har påverkat hushållens levnadssätt.

Uppgången för restaurangbesöken sammanfaller med att hushållen lägger en något mindre andel av konsumtionen på livsmedel idag än för trettio år sedan, även om konsumtionsandelen har varit relativt oförändrad de senaste tio åren. I takt med rådande befolkningsökningar läggs dock inte mindre pengar på livsmedel absolut sett, men konsumtionen totalt, och inkomsterna, har på sikt ökat mer.

Hushållens konsumtion

Andel av total konsumtion, procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2014

Att hushållen har lagt mer pengar på restaurangtjänsterna förklaras dock inte bara av att antalet restaurangbesök ökat utan även av en priseffekt, eftersom restaurangbesöken

också har blivit dyrare med åren. Samtidigt har hög konkurrens i handeln och fler importerade varor bidragit till att dämpa ökningarna i livsmedelspriserna.

Även mer lyxbetonade tjänster relaterade till personlig omvårdnad och hygien har tagit större plats. Efter en nedgång under första halvan av 90-talet har konsumtionen stadigt ökat i betydelse, och uppgången under de senaste tre åren har varit klart snabbare än konsumtionsutvecklingen totalt, se diagram ovan. Här ingår bland annat hårklippning, nagel- och skönhets-tjänster, men även inköp av skönhetsprodukter, vilka utgör en dryg tredjedel av denna post i NR. Det är dock primärt tjänstedelen som står för uppgången under den senaste tioårsperioden.

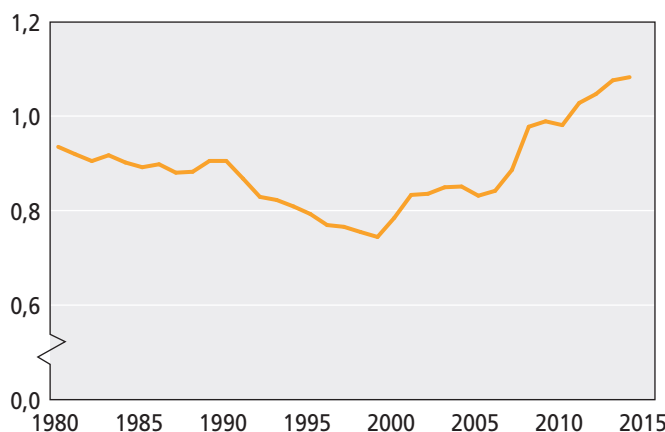
Utgifter för transporttjänster har också ökat med åren, från att uppgå till 1,5 procent av den totala hushållskonsumtionen 1980 har andelen ökat till knappt 3 procent 2014, se diagram ovan. Transporttjänsterna utgörs till tre fjärdedelar av kollektivtrafiken och flygtransporter, dit i stort sett hela uppgången också kan härledas. Andelen som läggs på långfärdsbuss och järnvägstrafiken har varit relativt konstant under de senaste tio åren. Andra resetjänster såsom charterresor, redovisas inom fritid och underhållning i NR, och har varit relativt oförändrad i ett längre perspektiv.

Uppgång för hushållstjänster

Vad hushållen väljer att lägga sina pengar på varierar även beroende på att livsstil och preferenser ändras över tid. Hushållstjänster utgör endast en liten del av den totala hushållskonsumtionen, men har ökat i betydelse under de senaste femton åren, se diagram nedan. Hushållstjänsterna inkluderar både privat städhjälp och läxhjälp, och dessa utgifter uppgick till drygt 1 procent av hushållskonsumtionen under 2014. Att konsumenterna i större utsträckning än tidigare har prioriterat denna typ av tjänster hänger troligtvis samman med en ökad tidspress i vardagen. Införandet av RUT-avdragen under 2007 har sannolikt också bidragit till ökningen under senare. Uppgången var kraftig under 2007 då dessa avdrag infördes, och dessa utgifter har fortsatt att öka i snabb takt de senaste åren.

Hushållens konsumtion hushållstjänster

Andel av total konsumtion, procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2014

Den tekniska utvecklingen påverkar konsumtionsmönstren

Konsumtionen av kommunikation och nöjesrelaterade varor och tjänster utgör tillsammans knappt 15 procent av den totala konsumtionen. I NR redovisas hushållskonsumtionen efter ändamål, enligt COICOP-klassifikationen. Inköpen grupperas därmed primärt efter vad de används till. De olika ändamålsgrupperna består därför i många fall både av varor och tjänster. Det gäller även inom fritid och underhållning där fysiska varor såsom exempelvis TV-apparater och stereo-utrustning ingår, men även tjänster som används att spela upp innehållet på apparaterna som till exempel TV-tjänster och streamingtjänster.

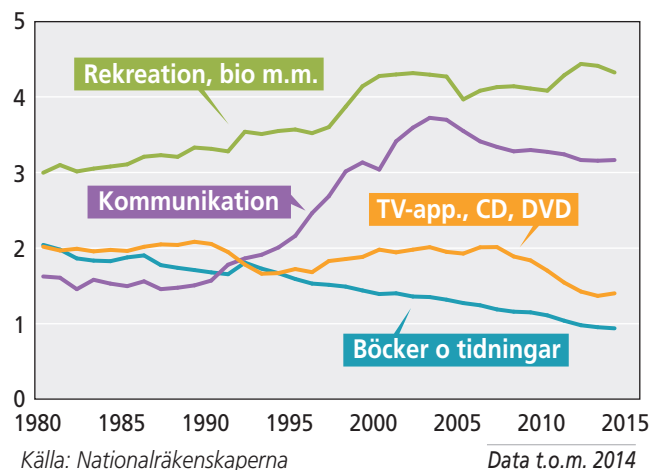
Sammansättningen av vilka varor och tjänster inom fritid och underhållning som konsumeras har ändrats mycket över åren. En anledning till den ändrade konsumtionen är att utbudet har förändrats till följd av den snabba tekniska utvecklingen inom exempelvis hemelektronik och telefoni.

I takt med en allt mer mobil livsstil med ökat innehåll av bland annat mobiltelefoner har kommunikationsbegreppet mer och mer integrerats med hushållens konsumtion av nöjesinnehåll. Hushållens kommunikationskostnader är primärt en tjänst i NR och består huvudsakligen av trafiken på telenäten, men omfattar också posttjänster och liknande. TV-tjänster och streaming av film och musik redovisas i NR som tjänstekonsumtion inom fritid och underhållning.

Uppgången för kommunikationsutgifternas betydelse under 90-talet hänger framförallt samman med att både antalet och användandet av mobiltjänster ökade mycket kraftigt. Kostnaderna har dock tagit något mindre utrymme under de senaste tio åren, där både den minskade användningen av den fasta telefonin och lägre priser på både samtal, meddelanden och internet har motverkat en fortsatt uppgång i användandet av mobila tjänster.

Hushållens konsumtion av kommunikation, fritid och underhållning

Andel av total konsumtion, procent

En annan aspekt av den tekniska utvecklingen är att många fysiska varor i allt större omfattning har övergått till tjänster inom exempelvis TV, spel och streaming. Dessa tjänster har blivit ett komplement till fysiska varor såsom exempelvis CD och DVD. I NR redovisas streamingtjänster av film och musik tillsammans med andra tjänster såsom biografbesök och videouthyrning som relativt sett minskat i betydelse under de senaste åren. Enligt NR ökade streaming av film med 11 procent i värde från 2013 till 2014 medan biobesöken var oförändrade under motsvarande period.

Hushållen lägger också relativt sett mindre pengar på inköp av TV-apparater och audiovisuell utrustning idag än för 35 år sedan, se diagram ovan. Konsumtionen av dessa varor uppvisar tydliga cykliska mönster och minskade kraftigt i andel under krisen i mitten av 90-talet och även under och åren efter finanskrisen. Det var först 2012 som andelen återigen steg svagt. Eftersom priserna justeras för att kunderna kvalitativt sett köper mer innehållsrika produkter för samma belopp varje år är dock volymutvecklingen för dessa varor mycket stark, trots att andelen av konsumtionen som hushållen faktiskt lägger på dessa varor har avtagit över tid.

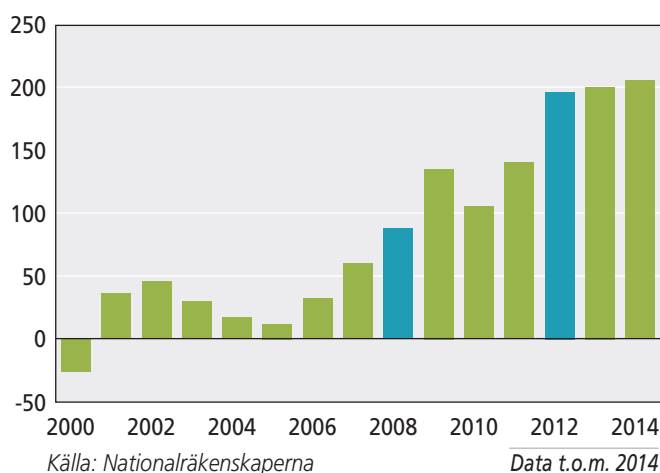
Kontaktpersoner: Magnus Saltveit, 08-506 949 84 och Maria Schoultz, 08-506 940 74

Sparandet i olika inkomstgrupper

Hushållen med högst inkomster ökade sparandet mest

Hushållens sparande har ökat påtagligt sedan finanskrisen. Mellan åren 2008 och 2012, de år som jämförs i denna artikel, ökade hushållens individuella sparande brutto¹ från 88 miljarder kronor till 196 miljarder. Det var hushållen med högst inkomster som ökade sitt sparande mest medan hushållen med lägst inkomster tvärtom minskade sparandet under samma period. Sparkvoten, sparandet i relation till den disponibla inkomsten, steg från 5,7 procent till 10,6 procent.

Hushållens individuella sparande brutto
Miljarder kronor

I spåren av de ökade inkomstklyftorna och finanskrisen har nya krav på statistiken vuxit fram. Både nationella och internationella initiativ strävar mot att få ett breddat perspektiv där miljö, ekonomi och sociala aspekter förs samman. Exempel på sådana initiativ är EU:s Beyond GDP, The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress², OECD:s Green Growth, och inte minst senast den nationella utredningen om livskvalitet³. I dessa sammanhang diskuteras bland annat förbättrade indikatorer för att bättre fånga in ekonomisk välfärd och social utveckling.

När det gäller förbättrad redovisning i nationalräkenskaperna pekas på behovet av att redovisa makrodata, såsom konsumtion och inkomst, nedbrutet på olika hushållsgrupper. Syftet med att utgå från nationalräkenskapernas skattningar för konsumtion och inkomster är att få en ökad internationell jämförbarhet med mer heltäckande mått, där inkomster och konsumtion inkluderar poster som normalt inte fångas i individundersökningar. Exempelvis ingår svarta inkomster i inkomstbegreppet enligt nationalräkenskaperna vilka i en del länder kan vara en betydande del av inkomsten för vissa hushållsgrupper.

I denna artikel redovisas inkomster, konsumtion och sparande för år 2008 och 2012 per inkomstkventil, det vill säga fem jämnstora grupper vilka rangordnats efter inkomstnivåer baserat på antalet konsumtionsenheter⁴.

Resultaten baseras på en metod⁵ som arbetats fram inom EGDNA⁶ där makrodata från nationalräkenskaperna fördelas med hjälp av hushåll och individundersökningar. De individundersökningar som använts är i första hand hushållens ekonomi (HEK) för inkomstberäkningar och hushållens utgifter (HUT) för beräkning av konsumtionsutgifterna. Även registerbaserade uppgifter från fastighetstaxeringsregistret, bilregistret samt viss annan kompletterande data har använts⁷.

Det ska poängteras att både HUT och HEK är urvalsundersökningar vilket innebär att det finns urvalsosäkerheter i skattningarna som ligger till grund för den fördelning som gjorts av NR-data och därmed i de resultat som presenteras⁸.

Ökat sparande efter finanskrisen

Mellan åren 2008 och 2012 ökade den samlade hushållssektorns disponibla inkomster brutto med 20 procent, från 1 549 miljarder kronor till 1 857 miljarder kronor och under samma period ökade hushållens konsumtion endast med drygt 13 procent, från 1 462 till 1 661 miljarder kronor. Sparandet ökade från 88 miljarder kronor 2008 till 196 miljarder kronor 2012. Sparkvoten, sparandet i relation till den disponibla inkomsten, steg från 5,7 procent till 10,6 procent.

1 Bruttobegreppet innebär att kapitalförslitningen inte har räknats bort från hushållens driftöverskott och sammansatta förvärvsinkomst som är delar av den disponibla inkomsten. I ordinarie redovisning är det netto-uppgifter för driftöverskottet och den sammansatta förvärvsinkomsten som ingår i den disponibla inkomsten.

2 Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, Stiglitz m.fl. 2009

3 Statens offentliga utredningar (SOU 2015:56) Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet

4 Konsumtionsenhet innebär barn och vuxna i ett hushåll tillmäts olika vikter för att konsumtionsmöjligheterna i familjer med olika sammansättning ska kunna jämföras.

5 Metoden finns närmre beskriven i serien: Ekonomisk Statistik, Bakgrundsfakta 2014:1. Hushållssektorn i nationalräkenskaperna

6 Expert Group on Disparities in National Accounts Framework

7 Metoden finns närmre beskriven i serien: Ekonomisk Statistik, Bakgrundsfakta 2014:1. Hushållssektorn i nationalräkenskaperna

8 För HEK har urvalspopulationen använts för att bättre kunna göra matchningar av HEK och HUT. HEK finns även som en totalundersökning där administrativa data används för att komplettera för de personer som inte ingår i urvalet.

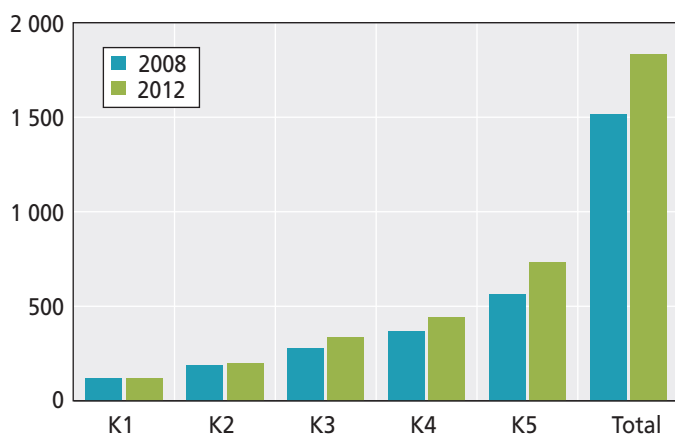
cent. Efter finanskrisen har alltså hushållens sparande ökat väsentligt. Under 2007 uppgick sparandet till drygt sparandet till 60 miljarder kronor men tidigare under 2000-talet översteg sparandet aldrig 50 miljarder kronor.

Inkomsterna har ökat mest för hushåll med högst inkomster¹

När inkomsterna fördelas på inkomstkventiler framgår det att inkomsterna har ökat för samtliga grupper men mest för hushållen med högst inkomster, den femte kventilen. Totalt sett ökade den disponibla inkomsten för denna grupp med 30 procent mellan de jämförda åren, eller uttryckt i kronor 169 miljarder kronor. Löneinkomster, vilken är den största inkomstposten för denna grupp, bidrog till två tredjedelar av ökningen. Även inkomster från kapital har haft en tydligt positiv inverkan för de rikaste hushållens inkomstökning.

För hushållen med lägst inkomster, den första kventilen, har den disponibla inkomsten endast ökat med 2,2 procent mellan åren 2008 och 2012. Inkomst från lön har under perioden fallit med knappt 8 procent, drygt fyra miljarder kronor. En förklaring till denna nedgång kan vara en ökad andel arbetslösa, pensionärer eller studerande i gruppen. Det skulle innebära att fler personer i den första inkomstkventilen hade inkomst från transfereringar 2012 jämfört med 2008. I studien har data inte funnits tillgängligt för att studera denna typ av sammansättningseffekter men en indikation på detta är att transfereringsinkomsterna ökat något mellan 2008 och 2012. Det som kan noteras är att utbetald arbetslöshetsersättning sett till samtliga hushåll mer än fördubblades mellan 2008 och 2012. Samtidigt minskade transfereringsutgifter påtagligt, där inkomstskatterna utgör huvuddelen. Nettot av transfereringsinkomster och transfereringsutgifter steg från 20 till 33 miljarder under perioden för den första kventilen.

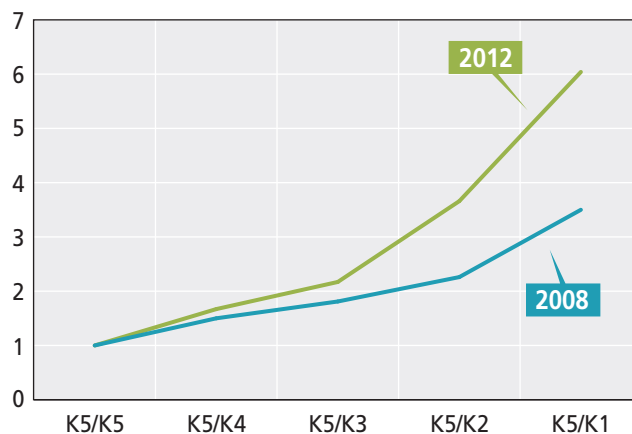
Disponibel inkomst per inkomstkventil
Miljarder kronor

Källa: Egen bearbetning

Ett enkelt mått för att få en överblick över inkomstspridningen är att ta relationen mellan inkomsterna för den femte och första kventilen. År 2008 var inkomsterna för kventilen med högst inkomster 5,3 gånger större än för kventilen med lägst inkomster. År 2012 hade spridningen ökat och relationen mellan den första och femte kventilen hade vuxit till 6,1 gånger, vilket alltså pekar på att inkomstspridningen i Sverige ökade under denna period.

Inkomster i femte kventilen (K5) i förhållande till kventil 1–5

Källa: Egen bearbetning

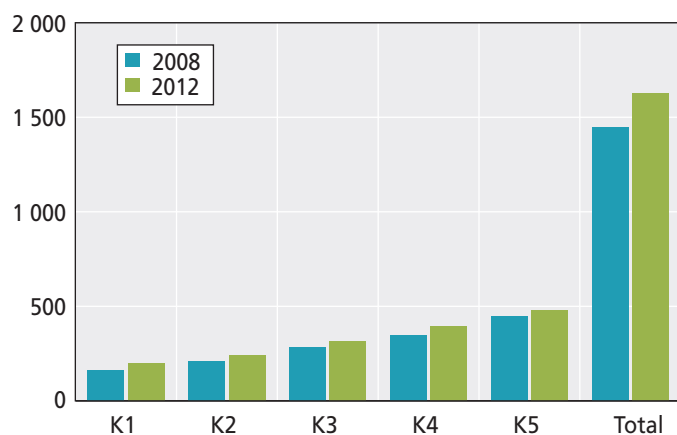
Jämnare fördelning av konsumtionsutgifter-na mellan olika kventiler

Hushållens konsumtionsutgifter totalt ökade med drygt 13 procent, från 1 462 miljarder år 2008 till 1 661 miljarder kronor år 2012. Utgifterna för stora konsumtionsgrupper som boende, livsmedel och bilar svarar för en betydande del av ökningen. Liksom för inkomsterna har konsumtionsutgifterna ökat för samtliga inkomstkventiler, men konsumtionsökningen är mer jämnt fördelad mellan inkomstgrupperna än ökningen av inkomster. Det var hushållen med lägst inkomster som relativt sett ökade sin konsumtion mest. Konsumtionsökningen för första kventilen var 22 procent mellan 2008 och 2012. Till ökningen bidrog särskilt konsumtionen av livsmedel, fritid och underhållning och övriga varor och tjänster där personlig service och omsorg liksom finansiella tjänster ingår. Även för hushållen med högst inkomster bidrog livsmedel och övriga varor och tjänster en hel del till uppgången men även konsumtionen av boendetjänster och då särskilt egna hem. Totalt sett ökade konsumtionen för denna grupp med 7,6 procent.

¹ De uppgifter för fördelningar som redovisas och kommenteras är baserade på uppgifter om totala inkomster och konsumtion enligt publicering av nationalräkenskaperna i maj 2015 och inte på senast publicering.

Konsumtion per inkomstkventil

Miljarder kronor

Källa: Egen bearbetning

Vilka hushåll sparar?

När sparandet fördelas utifrån inkomstgrupper är det mest påtagliga att sparandet minskade för hushållen med lägst inkomster samtidigt som det ökade för hushållen i de tre översta inkomstkventilerna.

Det är hushållen med högst inkomster som ökat sitt sparande mest mellan 2008 och 2012. Sparkvoten har stigit från 21 procent till 34 procent för denna grupp. Som följd av att inkomsterna stigit betydligt snabbare än konsumtionen har sparandet ökat.

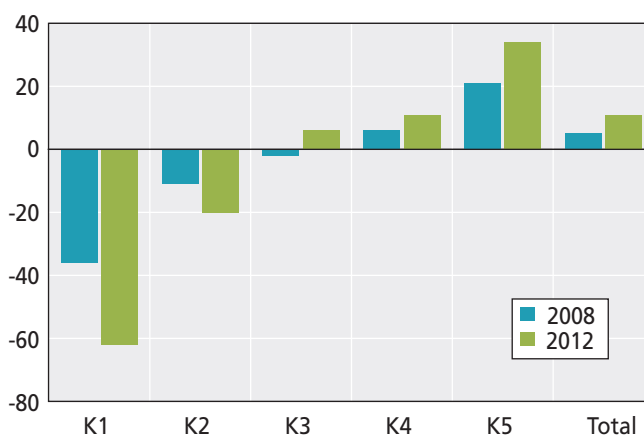
Samtidigt har sparkvoten minskat påtagligt i kvintilen med lägst inkomster. Där har utvecklingen varit den omvända jämfört med femte kvintilen, konsumtionen har ökat starkare än inkomsterna. 2008 var sparkvoten minus 49 procent och 2012 hade den fallit till minus 62 procent. Sparkvoten var för hushållen med lägst inkomster alltså negativ både 2008 och 2012, det vill säga konsumtionen översteg inkomsterna.

I denna grupp ingår relativt sett fler ensamhushåll med barn, pensionärer, studenter och arbetslösa som konsumerar från tidigare sparande eller tar lån. För denna grupp utgör inkomst från transfereringar, såsom arbetslöshetsersättning och studiebidrag samt pension drygt 80 procent av den disponibla inkomsten, vilket kan jämföras med drygt 40 procent i kvintil tre och drygt 30 procent i kvintil fyra.

Resultaten ska dock tolkas med viss försiktighet eftersom det finns osäkerhet i underliggande undersökningar men resultaten ger ändå en tydlig indikation på hur sparandet har förändrats mellan finanskrisens inträde och fyra år senare.

Sparkvot

Sparande i förhållande till disponibel inkomst, procent

Källa: Egen bearbetning

Kontaktpersoner: Andreas Lennmalm, 08-506 940 54 och Tare Noori, 08-506 947 51

Summary

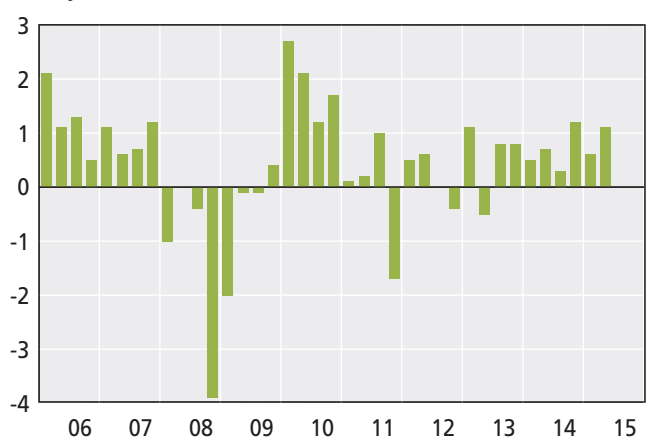
The Swedish economy grew more rapidly

Sweden's GDP growth increased in the second quarter. Investments in construction and increased exports of services were the main contributors to the increase. Household consumption was once again subdued; among other things, purchases of cars did not increase as much as previously. At the same time, imports decreased, and imports of goods fell above all.

GDP rose by 1.1 percent in the second quarter, seasonally adjusted. The first quarter was somewhat weaker, but all in all the first six months of 2015 showed good development, and growth was somewhat above the historical average.

Gross domestic product (GDP)

Percent change from previous quarter. Seasonally adjusted

Source: National accounts

Data up to and including second quarter 2015

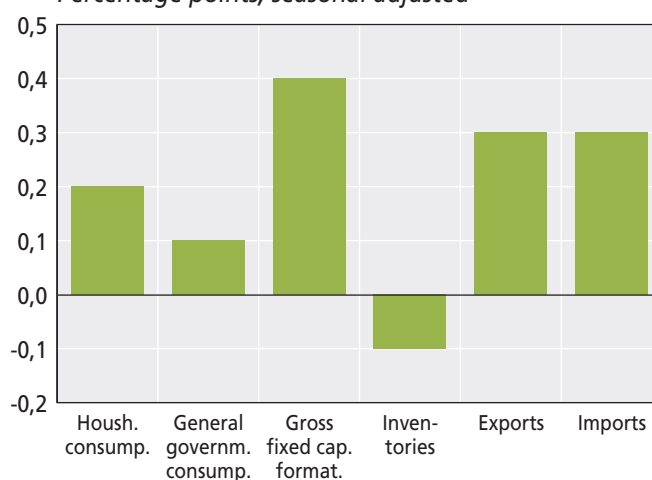
A strong upturn for exports of services contributed to a considerable part of the economic development coming from foreign trade during the second quarter. The significance of exports of services has increased for the Swedish economy in recent years, and even exports of services in industrial enterprises have increased somewhat. Exports of goods decreased weakly during the second quarter and are still credited to exhibit signs of a lasting upturn.

Household consumption was one of the most important driving forces behind GDP growth during 2013 and 2014. So far this year consumption continued to increase, but at a more moderate rate; its contribution to GDP has been less significant than in previous years. The high level of savings in recent years shows that households have further room for consumption.

Gross fixed capital formation has developed sharply over the last two years, which to a high degree is in line with the upswing for housing investments. In the second quarter the rate of increase slowed down for housing investments somewhat, and other buildings and factory premises took over as the leading driving forces. The significant increase in granted building permits indicates good activity for new construction in the near future.

Expenditure approach contributions to GDP-growth, second quarter 2015

Percentage points, seasonal adjusted

Source: National accounts

Production in the Swedish economy rose during the second quarter. Not since the first quarter of 2011 was production so high in the manufacturing and mining industry. The upswing also continued for producers of construction and services.

The relatively high growth in the economy did not leave an impression on the labour market, and only minor changes regarding employment and the number of hours worked were seen in the second quarter.

This issue of Sweden's economy – a statistical perspective also contains two feature articles. The first article analyses how the savings behaviour and consumption patterns of households have changed since the 1980s, with a trend towards greater service content in consumption. The second article studies household savings of different income groups.

ANSVARIG UTGIVARE

Ylva Hedén Westerdahl

FRÅGOR OM INNEHÅLLET I DENNA PUBLIKATION

Peter Buvén, redaktör	08-506 945 28
Magnus Saltveit, redaktör	08-506 949 84
Maria Schoultz, redaktör	08-506 940 74
Thomas Bjurenvall	08-506 945 74
Johannes Holmberg	08-506 945 11
Jenny Lidmark	08-506 944 42

MEDSKRIBENTER

Andreas Lennmalm, nationalräkenskaper
Tare Noori, nationalräkenskaper

GRAFISK FORM

Monica Andersson	08-506 943 62
------------------	---------------

Förfrågningar kan även göras via e-post: fornamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv
ISSN 1653-3828
URN:NBN:SE:SCB-2015-A28T11503_pdf (pdf)